

Монголбанк (Төв банк)

Аудитлагдсан санхүүгийн тайлангууд

2010 оны 12 дугаар сарын 31

Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК-ийн орчуулга

МОНГОЛБАНК

2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

АГУУЛГА	ХУУДАС
ЗАХИРЛУУДЫН ЗӨВЛӨЛИЙН ХАРИУЦЛАГЫН ТАЛААРХ МЭДЭГДЭЛ	1
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН	2 - 3
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	4
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН	5
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН	6
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	7-8
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	9 - 64

МОНГОЛБАНК

БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

АЛБАН ХАЯГ: Бага тойруу- 9,
Улаанбаатар 46,
Монгол Улс

ЗАХИРЛУУДЫН ЗӨВЛӨЛ: Л.Пүрэвдорж (Ерөнхийлөгч)
Б.Жавхлан (Тэргүүн Дэд ерөнхийлөгч)
Н.Золжаргал (Дэд ерөнхийлөгч)
Г.Цэрэнпүрэв (Тамгын газрын захирал)
Г.Дэлгэрмаа (Валют, эдийн засгийн газрын захирал)
М.Амгалан (Төлбөр тооцоо, бүртгэлийн газрын захирал)
Г.Тогтохбаатар (Дотоод аудитын газрын захирал)
Б.Лхагвасүрэн (Хяналт, шалгалтын газрын захирал)
Д.Болдбаатар (Мөнгөний бодлого, судалгааны газрын захирал)
Д.Довчинбазар (Мэдээллийн технологийн газрын захирал)
Н.Батсайхан (Эрсдэлийн удирдлагын албаны захирал)
Г.Эрдэнэбаяр (Хуулийн хэлтсийн захирал)

АУДИТОРУУД: Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

МОНГОЛБАНК

ЗАХИРЛУУДЫН ЗӨВЛӨЛИЙН ХАРИУЦЛАГЫН ТАЛААРХ МЭДЭГДЭЛ

Санхүүгийн тайланг бэлтгэх нь Захирлуудын Зөвлөлийн үүрэг байна.

Монголбанкны санхүүгийн тайланг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартад нийцүүлэн бэлтгэсэн болно. Захирлуудын Зөвлөл нь 2010 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны үйл ажиллагаа, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон жилийн үр дүн ба мөнгөн гүйлгээг энэхүү санхүүгийн тайланд үнэн зөвөөр илэрхийлэхийг баталгаажуулах үүрэгтэй.

Захирлуудын Зөвлөл нь Банкны санхүүгийн байдлыг үнэн зөв илэрхийлэх, нягтлан бодох бүртгэлийг зөв зохистой хөтөлж явуулдаг бөгөөд санхүүгийн тайлан нь Тодруулга 2-т тусгагдсан шаардлагуудад нийцэж байгаа гэдгийг баталгаажуулах үүрэгтэй.

Мөн Банкны хөрөнгийг хамгаалах, залилан, бусад зөрчил, дутагдлаас сэргийлэх, илрүүлэх арга хэмжээг авах нь Захирлуудын Зөвлөлийн үүрэг байдаг.

Энэхүү санхүүгийн тайланг (4-64 дүгээр хуудсанд үзүүлсэн) бэлтгэхдээ зохих бодлогыг баримталж, үндэслэлтэй бөгөөд зохистой шийдэл, тооцооллыг ашиглаж, нягтлан бодох бүртгэлийн бүхий л холбогдох стандартуудыг дагаж мөрдсөн гэж Захирлуудын Зөвлөл үзэж байна.

Захирлуудын Зөвлөлийн шийдвэрийн дагуу гарын үсэг зурсан:

Л.ПҮРЭВДОРЖ

Монголбанкны Ерөнхийлөгч

Улаанбаатар

МОНГОЛБАНК

2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Хүүний орлого	3	11,751	16,114
Хүүний зардал	4	<u>(70,709)</u>	<u>(31,268)</u>
Хүүний цэвэр (зардал)/орлого		(58,958)	(15,154)
Алт, үнэт металлын арилжааны цэвэр ашиг	5	12,189	31,197
Валютын ханшийн зөрүүний цэвэр ашиг	6	(198,319)	60,029
Шимтгэлийн орлого		1,069	959
Үйл ажиллагааны бусад орлого		<u>746</u>	<u>3,442</u>
Үйл ажиллагааны нийт орлого		(243,273)	80,473
Үнэ цэнийн бууралтын зардал	7	<u>9,794</u>	<u>(23,417)</u>
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		(233,479)	57,056
Үйл ажиллагааны зардал	8	(16,041)	(13,571)
Үйл ажиллагааны бусад зардал	10	<u>(4,285)</u>	<u>(4,686)</u>
Банкны өөрийн хөрөнгө эзэмшигчдэд ногдох тайлант жилийн ашиг		<u>(253,805)</u>	<u>38,799</u>
Бусад дэлгэрэнгүй орлогууд			
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгийн цэвэр гарз			
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз/(гарз)		21	(2,595)
- Борлуулах үед орлогын тайланд шилжүүлсэн		(227)	(1,085)
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого		<u>(206)</u>	<u>(3,680)</u>
Банкны өөрийн хөрөнгө эзэмшигчдэд ногдох, тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		<u>(254,011)</u>	<u>35,119</u>

Хавсаргасан тодруулга нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

МОНГОЛБАНК

**2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ САНХҮҮГИЙН
БАЙДЛЫН ТАЙЛАН**

	Тодруулга	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
АКТИВ			
Бэлэн мөнгө		14,609	47,749
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө, хадгаламж	12	1,457,584	1,271,630
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт - Борлуулахад бэлэн	13	1,087,375	421,759
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт - Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших	14	72,702	-
Урвуу буцаан худалдан авах хэлцэл	15	491,280	469,933
Алт ба үнэт металл	16	125,433	63,388
Засгийн газрын үнэт цаас	17	53,044	170,000
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	18	130,391	166,988
Сангийн яаманд олгосон зээл	19	247,230	262,755
Үндсэн хөрөнгө	20	25,568	23,966
Бусад авлага	21	2,396	1,149
НИЙТ АКТИВ		3,707,612	2,899,317
ПАССИВ			
Гүйлгээнд гаргасан бэлэн мөнгө		519,692	371,832
Гаргасан үнэт цаас	22	1,100,997	392,512
Засгийн газрын байгууллагуудын харилцах, хадгаламж	23	802,966	698,227
Дотоодын банкуудын харилцах, хадгаламж	24	640,730	541,638
Гадаад өр төлбөр	25	722,207	737,056
Бусад пассив	26	66,527	49,548
НИЙТ ПАССИВ		3,853,119	2,790,813
ДҮРМИЙН САН БА НӨӨЦ			
Дүрмийн сан	27	5,000	5,000
Хуримтлагдсан алдагдал		(34,331)	-
Ерөнхий нөөцийн сан	28	-	29,961
Бусад нөөц	29	(116,176)	73,543
НИЙТ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		(145,507)	108,504
НИЙТ ПАССИВ БА ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		3,707,612	2,899,317

Хавсаргасан тодруулга нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

МОНГОЛБАНК

**2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН**

	Дүрмийн сан сая төгрөг	Ерөнхий нөөц (Тодруулга 28) сая төгрөг	Бусад нөөц (Тодруулга 29) сая төгрөг	Хуримтлагдсан ашиг (алдагдал) сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
2009 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	5,000	20,834	21,637	25,914	73,385
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	-	-	(3,680)	38,799	35,119
Нөөцөд шилжүүлсэн хуримтлагдсан ашиг	-	9,127	55,586	(64,713)	-
2009 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	5,000	29,961	73,543	-	108,504
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	-	-	(206)	(253,805)	(254,011)
Хуримтлагдсан ашгаас бусад нөөцөд шилжүүлсэн	-	-	(183,170)	183,170	-
Бусад нөөцөөс хуримтлагдсан ашигт шилжүүлсэн	-	-	(5,792)	5,792	-
Борлуулсан барилгын дахин үнэлгээний илүүдлийг шилжүүлсэн	-	-	(551)	551	-
Ерөнхий нөөцөөс хуримтлагдсан ашигт шилжүүлсэн	-	(29,961)	-	29,961	-
2010 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	5,000	-	(116,176)	(34,331)	(145,507)

Хавсаргасан тодруулга нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

МОНГОЛБАНК

2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
Тайлант жилийн ашиг	(253,805)	38,799
<i>Тохируулга :-</i>		
Алтны дахин үнэлгээний бодит бус ашиг	(6,458)	(557)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	2,403	1,157
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	(2)	-
Сангийн яамны үнэт цаасны борлуулалтын гарз	1,000	-
Данснаас хассан үндсэн хөрөнгө	231	50
Санхүүгийн баталгааны үнэ цэнийн бууралтын сан	33	2,199
Дотоодын арилжааны банкуудад олгосон зээлийн үнэ цэнийн бууралтын (буцаалт)/сан	(9,380)	13,161
Бусад хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын (буцаалт)/сан	(447)	8,057
Үнэ цэнийн бууралтад орсон зээлийн хүүний орлого	(492)	-
Нийгмийн хөгжлийн санд хуваарилсан хөрөнгө	1,500	4,000
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны ашиг	(265,417)	66,866
<i>Үйл ажиллагааны хөрөнгийн өөрчлөлтүүд:-</i>		
Мөнгөжсөн алт ба үнэт металл	(55,587)	74,601
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт - Борлуулахад бэлэн	(665,822)	(100,803)
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт - Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	(72,702)	-
Урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүд	(21,347)	(232,655)
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө, хадгаламж	(2,910)	(351,085)
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	46,469	44,205
Сангийн яаманд олгосон зээл	15,525	(237,191)
Засгийн газрын үнэт цаас	115,956	(170,000)
Бусад хөрөнгө	(833)	(8,890)
Шүүхийн шийдвэрээр байршуулсан хөрөнгө	24	(127)
<i>Үйл ажиллагааны пассивын өөрчлөлтүүд:-</i>		
Төв банкны үнэ цаас	708,485	272,726
Гадаад өр төлбөр	6,279	351,738
Засгийн газрын байгууллагуудын харилцах, хадгаламж	104,739	487,531
Дотоодын банкуудын харилцах, хадгаламж	99,092	315,112
Бусад пассив	15,479	644
Үйл ажиллагаанд зарцуулсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ	27,430	512,672
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого	580	1,069
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт	(4,814)	(2,728)
Хөрөнгө оруулалтад ашигласан цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(4,234)	(1,659)

**2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

	Тодруулга	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Гүйлгээнд гаргасан мөнгөний (бууралт)/өсөлт		147,860	(35,378)
Зээллэгийн эргэн төлөлт		(54,348)	(2,934)
Стэндбай хөтөлбөрийн зээлийн татан авалт		33,220	242,980
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		<u>126,732</u>	<u>204,668</u>
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт		149,928	715,681
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		870,174	154,493
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	30	<u>1,020,102</u>	<u>870,174</u>

Хавсаргасан тодруулга нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

1. БАНКНЫ ТУХАЙ ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Монголбанк нь Монгол Улсын Засгийн газрын 1924 оны 6 дугаар сарын 2-ны өдрийн тогтоолоор Монгол Улсын Төв Банк (цаашид Банк гэх) болон байгуулагдсан ба байршил нь: Монгол Улс, Улаанбаатар 46, Бага тойруу 9.

Банк нь бүхий л үйл ажиллагаагаа Монгол Улсад явуулдаг бөгөөд Англи Улсын Лондон хот дахь төлөөлөгчийн газраас өөр хилийн чанадад үйл ажиллагаа явуулдаг салбаргүй болно.

Банк нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр төрийн мөнгөний бодлогыг хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн байгууллага. Банкны үндсэн зорилго нь Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох төгрөгийн тогтвортой байдлыг баталгаажуулах ба санхүүгийн зах зээл, банкны системийн тогтвортой байдлыг хангах замаар тэнцвэртэй, тогтвортой үндэсний эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих явдал юм.

Монголбанк нь эдгээр зорилгоо биелүүлэхийн тулд дараахь үйл ажиллагаануудыг явуулдаг. Үүнд:

- Төрийн мөнгөний бодлогыг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ
- Засгийн газрын санхүүгийн зуучлагчийн үүрэг гүйцэтгэх
- Банкны үйл ажиллагаанд хяналт тавих
- Банк хоорондын төлбөр тооцоог зохион байгуулах
- Гадаад валютын улсын нөөцийг эзэмших, зохицуулах
- Гүйлгээнд мөнгөн тэмдэгт гаргах

Банкны 2009 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн санхүүгийн тайлангуудыг гаргахыг Захирлуудын Зөвлөлийн 2011 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдрийн шийдвэрээр зөвшөөрсөн.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД

2.1 ТАЙЛАН БЭЛТГЭХ ҮНДЭСЛЭЛ

Бодит үнэ цэнээрээ хэмжигдэх барилгууд, "Борлуулахад бэлэн" санхүүгийн хөрөнгө оруулалтуудыг эс тооцвол санхүүгийн тайлангуудыг түүхэн өртгийн зарчмаар бэлтгэсэн болно. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд саяын орноор, Монгол төгрөгөөр тайлагнасан.

Нийцлийн тухай мэдэгдэл

Банк нь өөрийн санхүүгийн тайлангуудыг Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс гаргасан Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэдэг болно.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.1 ТАЙЛАН БЭЛТГЭХ ҮНДЭСЛЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь өөрийн санхүүгийн байдлын тайланг хөрвөх чадварын дараалалаар толилуулдаг. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараахь 12 сарын хугацаанд (эргэлтийн) ба түүнээс дээш хугацаанд (эргэлтийн бус) эргэн төлөгдөх эсвэл барагдуулах төлбөрүүдийн талаарх шинжилгээг Тодруулга 34-т толилуулсан болно.

Хэрэв байгууллага нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй, тооцоог цэвэр дүнгээр нь барагдуулах, эсвэл хөрөнгийг борлуулж өр төлбөрийг нь барагдуулах ажлыг нэгэн зэрэг хийхээр зэхэж байгаа л бол санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлэн, цэвэр дүнгээр санхүүгийн байдлын тайланд толилуулах эрхтэй. Нягтлан бодох бүртгэлийн аливаа нэг стандарт эсвэл тайлбараар шаардсан эсвэл зөвшөөрсөн ба Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод тусгайлан тусгаж өгснөөс бусад тохиолдолд орлогын тайлан дээрх орлого, зардлуудыг хооронд нь цэвэршүүлэхгүй.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО

(а) Хүүний болон түүнтэй адилтгах орлого ба зардал

Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэдэг бүх санхүүгийн хэрэглүүрүүд, "Борлуулахад бэлэн" гэж ангилагдсан, хүүтэй санхүүгийн хөрөнгүүд, "Бодит үнийн өсөлт бууралт нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэгдэх" гэж тусгайлан ангилагдсан санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн хүүний орлого эсвэл зардлыг үр ашигт хүүний түвшин (санхүүгийн хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны эсвэл түүнээс богино хугацааны мөнгөн төлбөр, орлогуудын өнөөгийн үнэ цэнийг зөв гаргаж ирэх хүү)-г хэрэглэн бүртгэнэ. Энэ тооцоолол нь санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний бүх нөхцлүүдийг (жишээ нь: урьдчилгаа төлбөрийн нөхцлүүд) харгалзан үзсэн, тухайн хэрэглүүрт шууд хамаарах бөгөөд ирээдүйн зээлийн алдагдлын нэг хэсэг биш харин үр ашигт хүүний салшгүй нэг хэсэг нь болж байгаа аливаа нэг төлбөр эсвэл өсөн нэмэгдэх зардлыг багтаасан байна. Үнэ цэнийн бууралтад орсон зээл, урьдчилгааны хүүний орлогоос бусад хүүний орлогыг аккруэл сууриар дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Үнэ цэнийн бууралтад орсон санхүүгийн хөрөнгийн хүүний орлогыг үнэ цэнийн бууралтад орсон бүртгэлийн дүнд хэрэглэсэн анхны үр ашигт хүүний хувь хэмжээгээр тооцож хүлээн зөвшөөрнө.

(б) Шимтгэлийн орлого

Банкны шимтгэлийн орлого нь ихэвчлэн банк хоорондын төлбөр тооцоо, гадаад банкуудын төлбөр тооцооны шимтгэлээс бүрддэг. Хураамж ба шимтгэлийн орлогыг ихэвчлэн үйлчилгээ үзүүлсэн хугацаанд нь аккруэл сууриар хүлээн зөвшөөрдөг.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(в) Гадаад валютын хөрвүүлэг

Банк нь санхүүгийн тайлангаа өөрийн үйл ажиллагааны болон тайлагналын мөнгөн нэгж болох Монгол төгрөгөөр гаргадаг. Гадаад валютын гүйлгээг анх бүртгэхдээ гүйлгээ хийгдсэн өдрийн ханшаар үйл ажиллагааны мөнгөн нэгж рүү хөрвүүлж бүртгэнэ. Гадаад валютаар бүртгэгдсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг тайлан тэнцлийн өдрийн ханшаар хөрвүүлдэг. Банк нь гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн өөрийн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг өдөр бүр дахин үнэлж байх бодлого барьдаг. Ханшийн бүх зөрүүг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Захирлуудын зөвлөлийн шийдвэрээр, бодит бус олз, гарзыг "Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэлийн нөөц" дансанд шилжүүлнэ.

Түүхэн өртөг нь гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлүүдийг анхны гүйлгээний өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ. Бодит үнэ цэнэ нь гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлүүдийг бодит үнэ цэнэ тодорхойлогдсон өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ.

(г) Алт ба үнэт металл

Алтыг бодит үнэлгээгээр нь санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаг бөгөөд дахин үнэлгээг өдөр бүр хийдэг. Алтны бодит үнийг тогтоохдоо алтны зах зээлийн үнийг харгалзан үздэг. Ханшийн тэгшитгэлээс үүссэн олз, гарзыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Захирлуудын зөвлөлийн шийдвэрээр, бодит бус олз, гарзыг "Үнэт металлын ханшийн тэгшитгэлийн нөөц" дансанд шилжүүлнэ.

Алт, мөнгө, зоос болон түүх соёлын үнэт зүйлсийг өртөг, цэвэр боломжит үнэ цэнийн аль багаар нь бүртгэдэг.

(д) Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайлангийн зорилгоор мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь төгрөг, гадаад валют, богино хугацаат хадгаламж, хугацаагүй хадгаламж орно.

(е) Санхүүгийн хэрэглүүр - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт

(i) Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Санхүүгийн хөрөнгө худалдан авах, худалдахад холбогдох хөрөнгийг нь зах зээлийн журам, хэлцлээр тогтоосон хугацаанд зайлшгүй шилжүүлэхийг шаарддаг эдгээр худалдан авалт, борлуулалтыг арилжаа хийгдсэн өдөр нь хүлээн зөвшөөрдөг. Өөрөөр хэлбэл банк хөрөнгийг худалдах, худалдан авахыг амласан өдөр хүлээн зөвшөөрнө. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг арилжааны өдрөөр хүлээн зөвшөөрнө.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(e) Санхүүгийн хэрэглүүр - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(ii) Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлт

Анх хүлээн зөвшөөрч буй санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн ангилал нь тэдгээрийн зориулалт, шинж чанараас шалтгаална. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдээс бусад санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг анхлан хэмжихдээ бодит үнэ дээр гүйлгээний зардлыг нэмсэн дүнгээр хэмжинэ.

(iii) Бодит үнийн өөрчлөлтийг нь орлого, зардлын дансанд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүд

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрт алтны опцион, валютын ханшны форвард гэрээ хэлцлүүд, гадаад валютын опцион зэрэг багтана. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг ба бодит үнэ цэнэ нь эерэг байгаа үед хөрөнгө, харин сөрөг байгаа үед өр төлбөр гэж бүртгэнэ. Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүдийн бодит үнийн өөрчлөлтийг "Арилжааны цэвэр орлого"-д бүртгэдэг.

Хөрвөх бондод агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүд гэх мэт өөр бусад санхүүгийн хэрэглүүрт агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг салгаж авч үзэх ёстой ба агуулагдсан болон агуулагч гэрээнүүдийн эдийн засгийн үзүүлэлтүүд болон эрсдлүүд нь нягт хамааралгүй, мөн агуулагч гэрээг нь арилжаалах зорилгоор эзэмшээгүй ба анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөр "Бодит үнийн өөрчлөлт нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэгдэх"-д ангилаагүй байвал тэдгээрийг бодит үнээр нь бүртгэнэ. Агуулагч гэрээнээс нь салгасан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг арилжааны багц дахь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөр нь бүртгэх ба уг өөрчлөлтийг нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэнэ.

(iv) Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөр

"Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй" санхүүгийн хэрэглүүдийг багтаасан "Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй" санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрүүдийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнээр нь бүртгэнэ. "Арилжааны цэвэр орлого"-д бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тусгана.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(e) Санхүүгийн хэрэглүүр- анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(iv) Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөр (үргэлжлэл)

Хүүний болон ногдол ашгийн орлого эсвэл зардлыг гэрээний нөхцлийн дагуу эсвэл төлбөрийн эрх үүссэн үед нь "Хүүний орлого" эсвэл "Хүүний зардал" дансанд бүртгэнэ. Энэ бүлэгт ойрын хугацаанд борлуулах эсвэл эргүүлэн худалдан авах зорилгоор олж авсан өрийн бичгүүд, энгийн хувьцаа, үнэт цаасууд орсон.

(v) Бодит үнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр

Дараах нөхцлүүд хангагдсан үед санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө энэ ангилалд оруулахаар шийдвэрлэж болно. Үүнд:

- энэхүү шийдвэр нь активыг хэмжих эсвэл активаас үүсэх олз гарзыг ялгаатай сууриар орлого, зардалд хүлээн зөвшөөрсөнөөс бий болох тууштай бус байдлыг арилгах эсвэл дорвитойгоор бууруулах эсвэл;
- эдгээр санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр нь санхүүгийн хөрөнгө ба санхүүгийн өр төлбөрийн бүлгийн нэг хэсэг эсвэл аль аль нь бөгөөд тэдгээрийг хүчин төгөлдөр эрсдэлийн удирдлагын бодлого эсвэл хөрөнгө оруулалтын стратегийн дагуу удирдаж, гүйцэтгэлийг нь бодит үнэ дээр нь суурилан хэмждэг; эсвэл
- санхүүгийн хэрэглүүрт агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл багтаж байгаа бол (гэхдээ агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь мөнгөн урсгалыг нь ихээхэн хэмжээгээр өөрчлөхгүй нь, эсвэл бага хэмжээний судалгааны үндсэн дээр эсвэл огт судалгаагүйгээр уг хэрэглүүр тусдаа бүртгэгдэхгүй нь тодорхой байгаагаас бусад тохиолдолд).

Бодит үнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнээр нь тусгана. Бодит үнийн өөрчлөлтийг "Валютын ханшийн зөрүүний цэвэр ашиг" дансанд бүртгэнэ. Орж ирэх эсвэл төлөх хүүг гэрээний нөхцлийн дагуу хүүний орлого, зардалд хуримтлуулж, ногдол ашгийн орлогыг тус ногдол ашгийг хүртэх эрх үүссэн үед нь "Үйл ажиллагааны бусад орлого"-д бүртгэнэ.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ.)

(е) Санхүүгийн хэрэглүүр- анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(vi) 'Анхны өдөр'-ийн ашиг

Идэвхигүй зах зээл дээрх арилжааны үнэ нь ижил хэрэглүүрийн хувьд зах зээл дээр ажиглаж болохуйц одоогийн зах зээлийн бодит үнээс зөрүүтэй эсвэл зөвхөн зах зээл дээр ажиглаж болохуйц өгөгдлийг багтаасан хувьсагчтай үнэлгээний загварт үндэслэн тогтоосон бодит үнээс зөрүүтэй байвал уг зөрүүг (энэ нь бодит үнэ ба арилжааны үнийн зөрүү буюу анхны өдрийн ашиг юм) Банк орлогын тайлангийн "Валютын ханшийн зөрүүний цэвэр ашиг"-т шууд хүлээн зөвшөөрнө. Ажиглах боломжгүй өгөгдлийг ашигласан тохиолдолд арилжааны үнийн зөрүү ба загварын үнийн зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд өгөгдлүүд нь ажиглах үед болохуйц болох үед эсвэл тухайн хэрэгслийг үл хүлээн зөвшөөрөх үед л хүлээн зөвшөөрнө.

(vii) Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

Тогтмол эсвэл тодорхойлж болохуйц төлбөртэй, тогтоосон хугацаатай, Банк дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хандлага болоод чадвартай, үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгүүдийг "Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт" гэнэ. Эхний хэмжилтийн дараа дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг үр ашигт хүүний арга ашиглаж тооцсон хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнийн бууралтын санг хассан дүнгээр хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын урамшуулал, хөнгөлөлт болон шимтгэлийг оролцуулан тооцдог. Хорогдуулалт нь дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн "Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого"-д багтана. Уг хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайлангийн "Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтын алдагдал" хэсэгт хүлээн зөвшөөрнө.

(viii) Банкуудад байршуулсан харилцах, хадгаламж ба зээл, урьдчилгаа

Бусад банкуудад байршуулсан харилцах, хадгаламж ба зээл, урьдчилгаа нь идэвхтэй зах зээл дээр бүртгэлгүй, тогтмол эсвэл тодорхойлох боломжтой төлбөрүүдтэй, тогтсон дуусгавар хугацаатай, "Зээл ба авлага" гэж ангилагдах санхүүгийн хэрэглүүрүүд юм. Анх хэмжсэний дараа бусад банкуудад байршуулсан харилцах, хадгаламж ба зээл, урьдчилгааг үр ашигт хүүгийн аргыг хэрэглэн хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнэ бууралтын санг хассан дүнгээр бүртгэнэ. Хорогдуулсан өртгийг үр ашигт хүүгийн салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын урамшуулал, хөнгөлөлт болон шимтгэлийг оролцуулан тооцно. Хорогдуулалт нь орлогын тайлангийн "Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого"-д багтана. Уг хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдалыг орлогын тайлангийн "Үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын зардал" хэсэгт хүлээн зөвшөөрнө.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(e) Санхүүгийн хэрэглүүр- анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(ix) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт (үргэлжлэл)

Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт гэж анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөр ийнхүү ангилагдсан эсвэл бодит үнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэг, дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших эсвэл зээл ба урьдчилгаа гэсэн ангилалд багтаагүй санхүүгийн хөрөнгийг хэлнэ. Эдгээрт өөрийн хөрөнгийн хэрэгсэл, хамтын санд оруулсан хөрөнгө оруулалтууд, мөнгөний зах зээлийн болон өрийн хэрэглүүрүүд багтдаг.

Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтыг бодит үнээр нь хэмждэг. Хэрэгжээгүй ашиг алдагдлыг өөрийн хөрөнгийн "Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын нөөц"-д бүртгэдэг. Хөрөнгө оруулалтыг борлуулахад, өмнө хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан ашиг эсвэл алдагдлыг орлогын тайланд "Валютын ханшийн зөрүүний цэвэр ашиг"-аар хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь нэг төрлийн үнэт цаасанд нэгээс илүү удаа хөрөнгө оруулсан бол тэдгээрийг "эхэлж авснаа эхэлж зарлагадах" зарчмыг баримтлан борлуулсан гэж үзнэ.

Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг эзэмшиж байх хугацаанд олсон хүүг үр ашигт хүүний аргаар тооцон, хүүний орлого гэж тайлагнадаг. Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг эзэмшиж байх хугацаанд олсон ногдол ашгийг төлбөрийн эрх нь тогтоогдсон үед дэлгэрэнгүй орлогын тайланд "Үйл ажиллагааны бусад орлого"-д хүлээн зөвшөөрдөг. Ийнхүү хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайлангийн "Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал"-д хүлээн зөвшөөрч, борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын нөөцөөс хасч өгнө.

(x) Төв Банкны үнэт цаас ба гадаад өр төлбөр

Гэрээт зохицуулалтын агуулга нь эзэшигчид бэлэн мөнгө эсвэл өөр санхүүгийн хөрөнгийг өгөх үүргийг, эсвэл өөрийн тодорхой тооны хувьцааны оронд тогтсон тооны бэлэн мөнгө эсвэл өөр санхүүгийн хөрөнгийг өгөхөөс өөр арга замаар үүргээ биелүүлэх үүргийг Банкинд үүсгэж байгаа үед, Банкаас гаргасан бөгөөд "Бодит үнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх" гэж тусгайлан ангилаагүй санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг "Төв банкны үнэт цаас" ба "Гадаад өр төлбөр" гэсэн нэрээр өр төлбөрийн хэсэгт ангилна.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(e) Санхүүгийн хэрэглүүр- анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(x) Төв Банкны үнэт цаас ба гадаад өр төлбөр (үргэлжлэл)

Өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн аль алиных нь элементийг агуулсан нийлмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг гаргасан өдөр нь бүрэлдэхүүн хэсгүүдээр нь салгаж тусад нь бүртгэнэ. Эдгээр хэрэглүүрийн цэвэр орлогын нэг хэсгийг өр төлбөрийн хэсэгт, гаргасан өдөр нь, бодит үнэ цэнэ (төсөөтэй өөр бусад өр төлбөрийн хэрэглүүрүүдийн хөрөнгийн бирж дээрх үнэ дээр үндэслэн голдуу тодорхойлдог) дээр нь үндэслэн хуваарилна. Санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнээс, өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн хэсэгт зориулан тусад нь тодорхойлсон дүнг хасаад үлдсэн дүнг өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүн хэсэгт оногдуулна. Нийлмэл санхүүгийн хэрэглүүрт агуулагдсан (өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүн хэсгээс өөр бусад) аливаа нэг үүсмэл шинж чанаруудын (худалдан авах опцион гэх мэт) үнэ цэнийг өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн хэсэгт оруулна.

Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа буюу дараагийн тайлант хугацаанд Төв Банкны үнэт цаас ба гадаад өр төлбөрийг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо эдгээрийг гаргах эсвэл үүсгэх үеийн хөнгөлөлт эсвэл урамшуулал, үр ашигт хүүг бүрдүүлж буй зардлуудыг авч үзнэ.

(ё) Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт

(i) Санхүүгийн хөрөнгө

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (хэрэглэх боломжтой бол, санхүүгийн хөрөнгийн нэг хэсгийг эсвэл хоорондоо төсөөтэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгүүдийг) үл хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан; эсвэл
- Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл "дамжуулан зээлдэх" гэрээний дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн бөгөөд:
 - а) Банк хөрөнгийн эрсдэл ба өгөөжийн дийлэнх хэсгийг шилжүүлсэн эсвэл
 - б) Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийн дийлэнх хэсгийг шилжүүлээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(ё) Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

(i) Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл "дамжуулан зээлдүүлэх" гэрээ хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийн дийлэнх хэсгийг болон хяналтыг шилжүүлээгүй мөн авч үлдээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгөд гаргасан баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны эргүүлэн төлөх шаардлагатай байж болох хамгийн их дүн хоёрын аль багаар нь хэмжинэ.

Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөрийг Банкны авч үзсэн эрх ба үүргийг тусгасан сууриар хэмжинэ.

(ii) Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсвэл хугацаа нь дууссан бол үл хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв одоо оршин байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр орлуулсан эсвэл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийн дагуу өмнөх санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрөх ба шинэ өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрч, тус тусынх нь дансны үнийн зөрүүг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

(ж) Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Идэвхтэй зах зээл дээр арилжаалагдаж буй санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн тайлан тэнцлийн өдрийн бодит үнэ нь аливаа гүйлгээний зардлыг хасаагүй биржийн ханш болон диллерийн үнэ (урт позицийн хувьд авах үнэ, богино позицийн хувьд зарах үнэ) дээр үндэслэнэ.

Идэвхтэй зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн хувьд бодит үнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно. Эдгээр аргуудад цэвэр өнөөгийн үнэ цэнийн арга, ажиглаж болохуйц зах зээлийн үнэтэй, төсөөтэй өөр бусад санхүүгийн хэрэглүүрүүдтэй харьцуулах арга, опционы үнэлгээний загвар, холбогдох бусад үнэлгээний загварууд багтана.

Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнийн шинжилгээ ба тэдгээрийг хэрхэн хэмждэг талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 33-т өгсөн.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(3) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Банк нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгүүд нь үнэ цэнийн бууралтад орсныг нотлох бодит нотолгоо байгаа эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үзнэ. Хэрэв хөрөнгийг анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараа нэг буюу түүнээс олон тооны "Алдагдлын тохиолдол"-ын улмаас үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо бий болсон ба уг "Алдагдлын тохиолдол" нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн бодитойгоор тооцоолох боломжтой ирээдүйн мөнгөн урсгалд нөлөөлж байгаа үед санхүүгийн хөрөнгийг эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзнэ. Үнэ цэнийн бууралтын нотолгоонд зээлдэгч эсвэл бүлэг зээлдэгчид нь санхүүгийн томоохон хүндрэлд орсон, зээлийн хүү болон үндсэн төлбөр зөрчилд орсон, дампуурал эсвэл санхүүгийн өөр бусад дахин зохион байгуулалтанд орох магадлалтай болсон, зөрчилтэй холбоотой эдийн засгийн нөхцөл байдалд гарсан өөрчлөлт гэх мэт тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалд хэмжиж болохуйц бууралт байгааг харуулсан бодит өгөгдөл бий болох зэрэг орно.

(i) Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүд

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгддэг, бусад банкуудад байршуулсан харилцах, хадгаламж ба олгосон зээл, урьдчилгааны дүнгүүдийн хувьд Банк нь эхлээд дангаараа чухал ач холбогдолтой санхүүгийн хөрөнгө тус бүрийн хувьд үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа эсэхийг нэг бүрчлэн (тусгайлан), дараа нь чухал ач холбогдолгүй санхүүгийн хөрөнгүүдийг нийлүүлэн (бүлгээр нь) үнэлнэ.

Хэрэв Банк нь нэг бүрчлэн үнэлэгдсэн санхүүгийн хөрөнгийн үнэлгээний хувьд (чухал ач холбогдолтой, холбогдолгүй эсэхийг үл харгалзан) үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй гэж үзвэл ойролцоо зээлийн эрсдлийн шинж чанар бүхий санхүүгийн хөрөнгийн бүлэгт оруулан үнэ цэнийн бууралтыг нь нэгдсэн байдлаар үнэлдэг. Үнэ цэнийн бууралтын нэг бүрчилсэн үнэлгээ хийгдсэн, үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь хүлээн зөвшөөрөгдсөн, эсвэл үргэлжилж буй хөрөнгийг бүлгийн үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд оруулахгүй.

Үнэ цэнийн бууралтын алдагдал гарсан талаар бодит нотолгоо байгаа бол алдагдлыг тухайн хөрөнгийн бүртгэлийн дүн ба ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн (бодитоор тохиолдоогүй ирээдүйд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг оруулахгүй) зөрүүгээр хэмжинэ. Хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг эрсдлийн сангийн дансаар бууруулах ба алдагдлын дүнг орлого, үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Хүүний орлогыг хөрөнгийн анхны, үр ашигт хүүний хувиар бууруулсан хөрөнгийн бүртгэлийн дүнгээс үргэлжлүүлэн тооцно.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(3) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

(i) Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүд (үргэлжлэл)

Цаашид эргэн төлөгдөх ямар нэг бодит чиг хандлага байхгүй ба барьцаа хөрөнгө нь бүрэн ашиглагдсан эсвэл банкинд бүрэн шилжсэн үед зээлийг холбогдох зээлийн эрсдлийн сангийн хамт данснаас хасна. Хэрэв дараагийн жил нь үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрсний дараах үйл явдлын улмаас тооцоолсон үнэ цэнийн бууралтын алдагдал өсөх эсвэл буурвал эрсдэлийн санг тохируулах замаар үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг өсгөж эсвэл бууруулж болно. Хэрэв өмнө данснаас хассан байсан зээл эргэн төлөгдвөл тус төлөлтийг “Бусад үйл ажиллагааны орлого” дансанд бүртгэнэ.

Орж ирнэ гэж тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийг санхүүгийн хөрөнгийн анхны, үр ашигт хүүний хувиар бууруулан тооцдог. Зээлийн хүүний хувь нь хөвөгч байх нөхцөлд үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих хөнгөлөлтийн хувь нь өнөөгийн үр ашигт хүүний хувьтай тэнцүү байна. Барьцаатай санхүүгийн хөрөнгийн ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн тооцоо нь барьцааг хураан авах нь боломжтой эсэхээс үл хамааран тус барьцааг хураан авч, албадан борлуулахад гарах зардлыг хассаны дараах мөнгөн урсгалыг харуулдаг.

Үнэ цэнийн бууралтыг нэгдсэн байдлаар үнэлэхийн тулд санхүүгийн хөрөнгийн төрөл, хамаарах салбар, газар зүйн байрлал, барьцаа хөрөнгийн төрөл, хугацаа хэтрэлтийн байдал болон бусад гол хүчин зүйлс зэрэг зээлийн эрсдлийн шинж чанарыг агуулсан банкны дотоод зээллэгийн ангиллын системд үндэслэн тэдгээрийг бүлэглэнэ.

Үнэ цэнийн бууралтын бүлгийн үнэлгээнд хамрагдсан бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн ирээдүйн мөнгөн урсгалыг ойролцоолон тооцоходоо бүлэгт багтаж буй хөрөнгүүдийн зээлийн эрсдэлийн шинж чанартай холбоотойгоор гарч байсан түүхэн алдагдалын хувь хэмжээг ашиглана. Өнөө үед үгүй болсон түүхэн нөхцөл байдлын нөлөөг арилгах, түүхэн алдагдлын суурилж буй жилүүдэд хамааралгүй өнөөгийн нөхцөл байдлын нөлөөг харуулах үүднээс түүхэн алдагдлын мэдээнд өнөө үед ажиглагдахуйц өгөгдлүүдэд үндэслэн тохиргоо хийнэ.

Ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийн тооцоолол нь жил жилийн ажиглаж болохуйц холбогдох өгөгдлүүдийн өөрчлөлтүүдийг тусгасан. (Үүнд: ажилгүйдлийн түвшин, эд хөрөнгийн үнэ, өргөн хэрэглээний барааны үнэ, төлбөрийн чадавхи, алдагдлыг илэрхийлэх хүчин зүйлс бүлгээр болон ач холбогдлоор нь). Ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалыг тооцоолоход ашигласан аргачлал, таамаглалуудыг тооцоолсон алдагдал, бодитоор хүлээсэн алдагдлын хоорондын зөрүүг багасгах зорилгоор тогтмол хянана.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(3) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

(ii) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын хувьд, Банк нь хөрөнгө оруулалт эсвэл бүлэг хөрөнгө оруулалт нь үнэ цэнийн бууралтад орсныг нотлох бодит нотолгоо байгаа эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үзнэ.

"Борлуулахад бэлэн" гэж ангилагдсан өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын хувьд үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоонд бодит үнэ цэнэ нь тус хэрэглүүрийн өртгөөс их хэмжээгээр эсвэл урт хугацаанд тогтмол буурч байх явдал ордог. Банк нь 20%-иас дээш хэмжээг их, 6 сараас дээш хугацааг урт хугацаа гэж авч үздэг. Үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа тохиолдолд хуримтлагдсан алдагдал (худалдан авалт ба өнөөгийн бодит үнэ цэнэ хоёрын зөрүүнээс орлогын тайланд өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн байсан тухайн хөрөнгө оруулалттай холбоотой үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжигдэх)-ыг өөрийн хөрөнгөөс хасч орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнэ бууралтын алдагдлын буцаалтыг орлогын тайлангаар дамжуулдаггүй, үнэ цэнийн бууралтын дараах бодит үнийн өсөлтийг шууд бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрнө.

"Борлуулахад бэлэн" гэж ангилагдсан өөрийн хөрөнгийн хэрэгслийн хувьд түүний үнэ цэнийн бууралтыг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдтэй адил шалгуур үзүүлэлтүүд дээр суурилан үнэлнэ.

Гэхдээ үнэ цэнийн бууралтыг бүртгэх дүн нь хорогдуулсан өртөг ба өнөөгийн бодит үнэ цэнэ хоёрын зөрүүнээс тухайн хөрөнгө оруулалт дээр өмнө нь орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрч байсан үнэ цэнийн бууралтын аливаа нэг алдагдлыг хассан дүн байна. Ирээдүйн хүүний орлогыг бууруулсан бүртгэлийн дүн дээр үндэслэн бодох ба үнэ цэнийн бууралтыг хэмжих зорилгоор, ирээдүйн мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийг олоход хэрэглэсэн хүүний түвшинг ашиглан хуримтлуулна.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(з) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

(ii) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт (үргэлжлэл)

"Хүүний ба түүнтэй адилтгах орлого"-ын нэг хэсэг болгон бүртгэнэ. Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ өссөн ба уг өсөлт нь үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсний дараа тохиолдсон үйл явдалтай холбоотой болох нь тогтоогдсон бол, үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг орлогын тайлангаар дамжуулан буцаана.

(iv) Зээлийн шинэчилсэн гэрээ

Банк нь барьцаа хөрөнгийг хурааж өөрийн болгохоос илүүтэйгээр аль болох гэрээг шинэчлэн байгуулах боломжийг хайж байдаг. Үүнд зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийг сунгах, зээлийн шинэ нөхцлийг санал болгох зэрэг ойлголтыг хамруулж болох юм. Зээлийн гэрээг нэгэнт шинэчлэн байгуулсан бол зээлийг хугацаа хэтэрсэн гэж үзэхгүй. Гэрээнд заасан зээлийн шалгуур нөхцөлүүд биелж буй эсэх, ирээдүйн зээл төлөлт хийгдэх баталгаа байгаа эсэхийг баталгаажуулах үүднээс зээлийн шинэчилсэн гэрээнд удирдлагын зүгээс байнгын хяналт тавин ажилладаг. Эдгээр зээл нь зээлийн анхны үр ашигт хүүний хувиар тооцоологддог нэг бүрчилсэн болон нийлмэл үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамрагдсаар байх юм.

(и) Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг цэвэршүүлэх

Хэрэв байгууллага нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй, тооцоог цэвэр дүнгээр нь барагдуулах, эсвэл хөрөнгийг борлуулж өр төлбөрийг нь барагдуулах ажлыг нэгэн зэрэг хийхээр зэхэж байгаа л бол санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлэн, цэвэр дүнгээр санхүүгийн байдлын тайланд толилуулах эрхтэй. Мастер цэвэршүүлэлт гэрээнүүдийн хувьд энэ нь хэрэгждэггүй ба холбогдох хөрөнгө болон өр төлбөрийг нийт дүнгээр нь санхүүгийн байдлын тайланд тус тусад нь толилуулдаг.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(й) Үндсэн хөрөнгө

Бүх үндсэн хөрөнгийг өртгөөр нь анх бүртгэдэг. Дараагийн тайлант хугацаанд гарсан зардлыг тухайн зардалтай холбогдсон ирээдүйн эдийн засгийн үр өгөөжийг Банк хүртэх магадлалтай ба өртгийг нь найдвартайгаар хэмжих боломжтой тохиолдолд л хөрөнгийн бүртгэлийн дүнд нэмж эсвэл тусдаа хөрөнгө болгох хоёрын аль таарамжтай гэж үзсэнээр нь хүлээн зөвшөөрдөг. Аливаа сольсон хэсгийн бүртгэлийн дүнг үл хүлээн зөвшөөрнө. Бүх урсгал засварыг тэдгээрийн гарсан тайлангийн хугацаанд дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрдөг.

Хүлээн зөвшөөрсний дараахь үед барилга байшинг дахин үнэлсэн дүн (дахин үнэлгээний өдрийн бодит үнээс хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүн)-гээр илэрхийлдэг. Бодит үнийг мэргэжлийн үнэлгээчийн хийсэн үнэлгээгээр гаргаж ирсэн зах зээлд суурилсан нотолгоогоор тодорхойлно. Дахин үнэлэгдсэн хөрөнгүүдийн бодит үнэ цэнийг тэдгээр хөрөнгүүдийн бүртгэлийн дүнгээс их зөрүүтэй байлгахгүй байх үүднээс таван жил тутамд нэг удаа үндсэн хөрөнгүүдийг дахин үнэлнэ. Дахин үнэлгээний аливаа нэмэгдлийг өөрийн хөрөнгө доторх дахин үнэлгээний санд бүртгэнэ. Дахин үнэлгээний аливаа нэг нэмэгдлээс эхлээд тухайн хөрөнгө дээр өмнө нь үүсч, орлого, үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн дахин үнэлгээний бууралтыг буцааж (энэ тохиолдолд өсөлтийг өмнө хүлээн зөвшөөрсөн бууралтын хэмжээгээр орлого, үр дүнгийн тайланд орлогоор хүлээн зөвшөөрнө), үлдэх дүнг өөрийн хөрөнгийн дахин үнэлгээний санд нэмж бүртгэнэ. Дахин үнэлгээний бууралтыг эхлээд тухайн хөрөнгө дээр өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн, хэрэглэгдээгүй дахин үнэлгээний нэмэгдлээс суутгах бөгөөд үүний дараа үлдэх дүнг орлого үр дүнгийн тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө. Хөрөнгийг борлуулах эсвэл данснаас хасах үед тодорхой нэг хөрөнгөтэй холбоотой аливаа нэг дахин үнэлгээний санг хуримтлагдсан ашигт шууд шилжүүлнэ.

Хүлээн зөвшөөрсний дараахь үед барилга байшингаас бусад үндсэн хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл ба хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр илэрхийлдэг.

Дуусаагүй барилгад элэгдэл байгуулдаггүй. Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг үндсэн хөрөнгийн төрөл бүрээр, дараах ашиглалтын жилийг үндэслэн шулуун шугамын аргаар байгуулдаг. Үүнд:

Барилга, байшин	25 - 60 жил
Тавилга, тоног төхөөрөмж	8 - 10 жил
Компьютер	5 - 10 жил
Тээврийн хэрэгсэл	6 - 8 жил

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(й) Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Үндсэн хөрөнгийн дүн, элэгдүүлэх хугацаа, арга нь өмнө хийгдсэн тооцоолол ба үндсэн хөрөнгөд агуулагдаж буй ирээдүйн эдийн засгийн өгөөжийн хүлээгдэж буй хэрэглээний хэв загварт нийцэж байгаа гэдгийг баталгаажуулах үүднээс үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдлийн аргыг санхүүгийн жилийн эцэс бүрт хянаж үздэг.

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсвэл тэдгээрийн ашиглалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр өгөөж орж ирэхгүй гэж үзсэн үед бүртгэлээс хасна. Үндсэн хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого (хэрэв байгаа бол), дансны цэвэр дүн хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрдөг ба тухайн хөрөнгийн дахин үнэлгээний хэрэглэгдээгүй хэсгийг хуримтлагдсан ашигт шууд хуваарилна.

(к) Орлогын албан татвар

Монгол Улсын "Аж ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татварын тухай хууль"-д заасны дагуу Банк нь орлогын албан татвараас чөлөөлөгддөг.

(л) Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх шаардлагатай үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгөний урсгал үүсгэгч нэгж ("БМУҮН")-ийн бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүн, ашиглалтын үнэ хоёрын аль өндөр нь байна. Хөрөнгийн эсвэл БМУҮН-ийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүнрүү нь бууруулан бүртгэнэ. Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ ба тухайн хөрөнгөд харгалзах эрсдлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан бууруулалтын хувийг (татварын өмнөх) ашиглан ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулж, өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүнг тодорхойлохдоо үнэлгээний зохих загварыг ашиглана. Өмнө нь дахин үнэлэгдэж байсан ба дахин үнэлгээний зөрүүг нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрч байсан хөрөнгүүд (энэ тохиолдолд өмнөх аливаа нэг үнэлгээний дүн хүртэлх хэмжээгээр бусад дэлгэрэнгүй орлогод мөн хүлээн зөвшөөрнө)- ээс бусад хөрөнгүүдийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(л) Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсвэл буурсан шинж тэмдэг байгаа эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үзнэ. Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд л өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Хэрэв тийм бол хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг цуглуулан авах дүн хүртэл нь өсгөж бүртгэнэ. Энэ өссөн дүн нь хэрэв өмнөх жилүүдэд хөрөнгөд үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй байсан бол байх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтэрч болохгүй. Ийм буцаалтуудыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Ийм буцаалтыг хийсний дараа, хөрөнгийн шинэ бүртгэлийн дүн (үлдэгдэл өртгийг хассан дүн)-г түүний ашиглалтын хугацаанд системтэйгээр хуваарилах үүднээс ирээдүйн тайлант хугацаануудын элэгдлийн зардалд залруулга

(м) Буцаан худалдан авах, урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүд

Ирээдүйд тодорхой заасан хугацаанд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцэл ('репо')-ийн дор худалдсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайлангаас үл хүлээн зөвшөөрдөггүй. Хүлээн авсан холбогдох бэлэн мөнгөө хуримтлуулсан хүүний хамт санхүүгийн байдлын тайланд 'Зээлдүүлсэн үнэт цаас ба буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаа' гэж тусгагдах ба энэ нь Банкинд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлдэг байна. Борлуулсан ба ирээдүйд буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг хүүний зардал гэж үзэж үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Харин хөрөнгө хүлээн авагч нь тус хөрөнгийг борлуулах эсвэл барьцаанд тавих эрхтэй үед тус хөрөнгийг 'Барьцаанд тавьсан арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө' гэж санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэнэ.

Харин буцаан худалдах хэлцэл ('урвуу репо')-ийн дор худалдан авсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Төлсөн мөнгө хуримтлуулсан хүүгийн хамт тайлан тэнцэлд 'Зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаа' гэж тусгагдана. Худалдан авсан ба буцаан худалдах үнийн зөрүүг хүүгийн орлого гэж үзэж үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭ).

(н) Санхүүгийн баталгаа

Банк бизнесийн хэвийн нөхцөлд голдуу тендерийн баталгаа болон аккредитивээс бүрдэх санхүүгийн баталгаануудыг гаргадаг. Санхүүгийн баталгааг санхүүгийн тайланд анхлан бүртгэхдээ бодит үнээр нь буюу хүлээн авсан урамшууллын дүнгээр "Бусад өр төлбөр"-т хүлээн зөвшөөрдөг. Ийнхүү анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараа, баталгаа бүрт Банкны хүлээх хариуцлагыг хорогдуулсан урамшуулал ба уг баталгааны улмаас үүсэх аливаа нэг санхүүгийн үүргийг биелүүлэхэд шаардлагатай зардлын хамгийн сайн тооцоолсон дүн хоёрын аль ихээр нь хэмжинэ.

Санхүүгийн баталгааны холбогдох өр төлбөрийн аливаа өсөлтийг орлого, үр дүнгийн тайлангийн "Үнэ цэнийн бууралтын алдагдалын сан" дансанд бүртгэнэ. Хүлээн авсан урамшууллыг санхүүгийн баталгааны хүчинтэй байх хугацааны туршид нь шулуун шугамын аргаар тооцож дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн "Үйл ажиллагааны бусад орлого" дансанд хүлээн зөвшөөрнө.

(о) Ажиллагсдын тэтгэмж

(i) Богино хугацаат тэтгэмж

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн тайлант жилийн зардалд тусгана.

(ii) Заавал төлөх даатгалын шимтгэлүүд

Монгол Улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол Улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь орлогын тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

(ө) Сан

Банкинд өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд үүссэн өнөөгийн (хууль зүйн эсвэл үүсмэл) үүрэг хариуцлага байгаа бөгөөд энэхүү үүргээ биелүүлэхэд эдийн засгийн үр ашиг агуулсан баялагийг зарцуулах нь тодорхой болсон үед санг байгуулах ба үүргийн дүнг бодитойгоор ойролцоолон тооцоолох боломжтой байх ёстой. Аливаа нэг сантай холбоотой зардлыг, аливаа нэг нөхөн төлбөрийн дүнг хассан цэвэр дүнгээр нь орлогын тайланд тусгана.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2.3 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУДАД ОРСОН ӨӨРЧЛӨЛТҮҮД

Банк нь дараах шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт хийгдсэн НББОУС, СТОУС-ууд ба Санхүүгийн тайлагналын олон улсын тайлбарын хороо ("СТОУТХ")-ноос гаргасан тайлбаруудыг тайлант хугацаанд дагаж мөрдсөн.

- * СТОУС 1: СТОУС-ийг анхлан нэвтрүүлэх - Анхлан хэрэгжүүлэгчдэд үзүүлэх нэмэлт чөлөөлөлтүүд (Нэмэлт өөрчлөлт).
- * СТОУС 2: Хувьцаанд суурилсан төлбөр - Группийн мөнгөөр барагдуулах, хувьцаанд суурилсан төлбөрийн зохицуулалтууд.
- * СТОУС 3: Бизнесийн нэгдэл (шинэчилсэн)
- * НББОУС 27 (Нэмэлт өөрчлөлт) - Нэгтгэсэн ба салангид санхүүгийн тайлангууд
- * НББОУС 39 (Нэмэлт өөрчлөлт) - Санхүүгийн хэрэглүүрүүд: Хүлээн зөвшөөрөлт ба хэмжилт - Шаардлага хангасан хэджингийн зүйлүүд
- * СТОУТХ 17 - Мөнгөн бус хөрөнгийг эздэд хуваарилах

Сайжруулсан СТОУС-ууд:

- * СТОУС 2: Хувьцаанд суурилсан төлбөр
- * СТОУС 5: Борлуулах эргэлтийн бус хөрөнгө ба зогссон үйл ажиллагаа
- * СТОУТХ 8 - Үйл ажиллагааны сегмент
- * НББОУС 1 - Санхүүгийн тайлангийн толилуулга
- * НББОУС 7 - Мөнгөн гүйлгээний тайлан
- * НББОУС 17 - Түрээс
- * НББОУС 18 - Орлого
- * НББОУС 36 - Хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт
- * НББОУС 38 - Биет бус хөрөнгө
- * НББОУС 39 - Санхүүгийн хэрэглүүрүүд: Хүлээн зөвшөөрөлт ба хэмжилт
- * СТОУТХ 16 - Гадаад үйл ажиллагааны цэвэр хөрөнгө оруулалтын хэджи
- * СТОУТХ 19 - Агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээ

Дээр дурьдсан шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт хийгдсэн стандарт, тайлбарууд нь санхүүгийн байдал эсвэл гүйцэтгэлд аливаа нэг нөлөө үзүүлээгүй болно.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2.3 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУДАД ОРСОН ӨӨРЧЛӨЛТҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг батлах өдрийн байдлаар дараахь стандарт, нэмэлт өөрчлөлт, тайлбарууд нь батлагдах шатандаа байсан ба хэрэгжиж эхлээгүй байсан болно. Үүнд:

Хүчин төгөлдөр үйлчилж
эхлэх тайлант хугацаа

* НББОУС 24 - (Шинэчилсэн) - Холбоотой талуудын тодруулга	2011.01.01
* НББОУС 32 - (Нэмэлт өөрчлөлт) - Санхүүгийн хэрэглүүрүүд: Толилуулга - Хувьцаа гаргах эрхийн ангилал	2011.02.01
* СТОУС 1 - (Нэмэлт өөрчлөлт) - СТОУС-ийг анхлан нэвтрүүлэх - СТОУС 7-ын дагуу харьцуулсан үзүүлэлтүүд дээр хийх тодруулгуудаас СТОУС 7-г анхлан нэвтрүүлэгчдийг тодорхой хэмжээнд чөлөөлөх	2010.07.01
* СТОУС 9 - Санхүүгийн хэрэглүүрийн ангилал ба хэмжилт	2013.01.01
* СТОУТХ 14 - (Нэмэлт өөрчлөлт) Зайлшгүй хийх санхүүжилтийн хамгийн бага дүнгийн урьдчилгаа төлбө	2011.01.01
* СТОУТХ 19 - Санхүүгийн өр төлбөрийг өөрийн хөрөнгийн хэрэглүүрээр барагдуулах	2010.07.01

Сайжруулсан СТОУС-ууд:

* НББОУС 1 - Санхүүгийн тайлангийн толилуулга	2011.01.01
* НББОУС 27 - Санхүүгийн нэгтгэсэн ба бие даасан тайлангууд	2011.01.01
* НББОУС 34 - Завсрын үеийн санхүүгийн тайлагнал	2011.01.01
* СТОУС 1 - СТОУС-ыг анхлан нэвтрүүлэх	2011.01.01
* СТОУС 3 - Бизнесийн нэгдэл	2011.01.01
* СТОУС 7 - Санхүүгийн хэрэглүүрийн тодруулга	2011.01.01
* СТОУТХ 13 - Харилцагчдад чиглэсэн хөтөлбөр	2011.01.01

Банкны захирлууд нь дор тайлбарласан СТОУС 9 "Санхүүгийн хэрэглүүрүүд: Ангилал ба Хэмжилт"-ээс бусад стандарт, нэмэлт өөрчлөлт, тайлбаруудыг ирээдүйд дагаж мөрдөхөд банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөөлөл үзүүлэхгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2.3 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУДАД ОРСОН ӨӨРЧЛӨЛТҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Нягтлан бодох бүртгэлийн стандартын зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс НББОУС 39-ийг өөрчлөх ажлын хүрээнд СТОУС 9-ийн эхний хэсгийг баталж гаргаад байгаа бөгөөд энэхүү стандартыг НББОУС 39-д тодорхойлсон санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийг ангилах, хэмжихэд хэрэглэнэ. Дараагийн хэсэгт шатанд НББОУСЗ нь үнэ цэнийн бууралт ба хэджийн нягтлан бодох бүртгэлийг баталж гаргах юм. Энэхүү төслийг 2011 оны эхний хагас жилээс өмнө дуусгана гэсэн хүлээлттэй байна. СТОУС 9-ийн эхний хэсгийг авч хэрэгжүүлэх нь Банкны санхүүгийн хөрөнгүүдийн ангилал, хэмжилтэнд нөлөө үзүүлнэ. Банк үзүүлэх нөлөөллийн хэмжээг одоо үнэлж байна. Гэхдээ үзүүлэх нөлөөллийн хэмжээ нь уг стандартыг хэрэгжүүлж эхлэх өдрийн байдлаар Банкны эзэмшиж буй хөрөнгүүдээс хамаарах учраас, нөлөөллийн хэмжээг тооцож гаргах боломжгүй байна.

2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ТОМООХОН ҮНЭЛЭЛТ БА ТООЦООЛЛУУД

Дараагийн санхүүгийн тайлант жилд хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд материаллаг залруулга хийхэд хүргэж болзошгүй, тайлан тэнцлийн өдөр хийгдсэн ирээдүйн талаарх гол таамаглалууд ба ойролцоолсон тооцооллын тодорхойгүй байдлын талаарх бусад гол эх үүсвэрүүдийг дор тодруулсан болно. Үүнд:

Зээл ба урьдчилгааны болзошгүй алдагдлын сан

Банк нь үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын санг орлого, үр дүнгийн тайланд бүртгэх шаардлагатай эсэхийг үнэлэх үүднээс тайлагналын өдөр бүр асуудалтай зээл, урьдчилгаануудыг хянаж үздэг. Тухайлбал, шаардлагатай сангийн түвшинг тодорхойлох үед ирээдүйн мөнгөн урсгалын дүн, хугацааг ойролцоолон тооцоолоход удирдлагын үнэлэмж шаардагддаг. Ийм тооцоолол нь олон тооны хүчин зүйлүүдийн талаарх таамаглалууд дээр үндэслэдэг ба бодит үр дүнгээс өөр байж болох бөгөөд энэ нь ирээдүйд сангийн хэмжээнд өөрчлөлт оруулахад хүргэж болно.

3. ХҮҮНИЙ ОРЛОГО

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт -Борлуулахад бэлэн	2,333	6,744
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт -Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших	81	-
Урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүд	591	371
Засгийн газрын үнэт цаас - хорогдуулсан өртгөөр	5,194	1,045
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө, хадгаламж	1,910	1,257
Сангийн яам, дотоодын банкуудад олгосон зээл	1,150	6,697
Үнэ цэнийн бууралтад орсон зээлийн хур.хүүний орлого	492	-
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэггүй санхүүгийн хөрөнгийн хүүний нийт орлого	11,751	16,114

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

4. ХҮҮНИЙ ЗАРДАЛ

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Гаргасан үнэт цаас	65,679	26,824
Сангийн яамны өгөх өр төлбөр	769	-
Гадаад өр төлбөр	3,430	1,866
Засгийн газрын байгууллагуудын хадгаламж	-	313
Дотоодын санхүүгийн байгууллагуудын хадгаламж	155	1,787
Буцаан худалдан авах гэрээнүүд	676	478
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэггүй санхүүгийн өр төлбөрийн хүүний нийт зардал	70,709	31,268

5. АЛТ, ҮНЭТ МЕТАЛЛЫН АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР АШИГ

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Алтны арилжааны ашиг	4,286	19,902
Алтны дахин үнэлгээний бодит бус ашиг	6,458	557
Үнэт металл цэвэршүүлэлтээс олсон ашиг	1,455	11,016
Бусад үнэт металлын арилжааны цэвэр ашиг	73	1
Тээвэрлэлт ба цэвэршүүлэлтийн зардал	(83)	(279)
	12,189	31,197

6. ВАЛЮТЫН ХАНШИЙН ЗӨРҮҮНИЙ ЦЭВЭР АШИГ

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Валютын арилжааны ашиг/(алдагдал)	(15,052)	15,977
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэглүүрийн алдагдал	(97)	(1,249)
Валютын ханшийн тэгшитгэлийн ашиг/(алдагдал)	(183,170)	45,301
	(198,319)	60,029

Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын гарзад борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтыг үл хүлээн зөвшөөрөх үед өөрийн хөрөнгөөс орлогын тайланд шилжүүлсэн дүн орсон болно.

7. ҮНЭ ЦЭНЭ БУУРАЛТЫН АЛДАГДЛЫН ЗАРДАЛ

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Дотоодын банкуудад олгосон зээл (Тодруулга 18)	(9,380)	13,161
Санхүүгийн баталгааны гэрээ	33	2,199
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 21)	(447)	8,057
	(9,794)	23,417

МОНГОЛ БАНК**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31****8. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ**

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Зар сурталчилгаа	280	146
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 20)	2,403	1,157
Боловсон хүчний зардал (Тодруулга 9)	4,780	6,783
Хуулийн ба мэргэжлийн үйлчилгээний хөлс	3,376	2,413
Сангийн яамны үнэт цаасны борлуулалтын гарз	1,000	-
Данснаас хассан үндсэн хөрөнгө	231	50
Гадаад улсууд дахь төлөөлөгчийн газрын үйл ажиллагааны зардал	71	6
Харуул хамгаалалт	489	451
Харилцаа холбоо	760	782
Тээвэр, албан томилолт	385	329
Сургалт	948	180
Ашиглалтын зардал	347	308
Гишүүнчлэлийн ба мэргэжлийн үйлчилгээний хөлс	390	549
Үйл ажиллагааны бусад зардал	581	417
	<u>16,041</u>	<u>13,571</u>

9. БОЛОВСОН ХҮЧНИЙ ЗАРДАЛ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Цалин, хөлс	2,762	2,347
Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын шимтгэл	518	436
Нийгмийн хөгжлийн сан	1,500	4,000
	<u>4,780</u>	<u>6,783</u>

10. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ЗАРДЛУУД

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Мөнгөн тэмдэгт хэвлүүлэх зардал	3,282	3,977
Бусад зардлууд	1,003	709
	<u>4,285</u>	<u>4,686</u>

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

**11. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ, ӨР ТӨЛБӨРИЙГ ХЭМЖИХ СУУРИАР НЬ
АНГИЛСАН ШИНЖИЛГЭЭ**

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг бодит үнэ цэнээр нь эсвэл хорогдуулсан өртгөөр нь байнга хэмжинэ. Тодруулга 2 "Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо"-нд санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн ангиллуудыг хэрхэн хэмжих, бодит үнэ цэнийн ашиг алдагдлыг багтсан орлого, зардлуудыг хэрхэн бүртгэх талаар бичсэн болно. Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг НББОУС 39-д тодорхойлсон бүлгүүдээр болон санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлтүүдээр ангилсан шинжилгээг дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Үүнд:

	Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хөрөнгө оруулалт сая төгрөг	Борлуулах д бэлэн хөрөнгө оруулалт сая төгрөг	Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
2010.12.31-нээр				
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бэлэн мөнгө	-	-	14,609	14,609
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө	-	-	1,457,584	1,457,584
Санхүүгийн хөр.оруулалт	72,702	1,087,375	-	1,160,077
Урвуу буцаан худалан авах хэлцэл	-	-	491,280	491,280
Засгийн газрын үнэт цаас	-	-	53,043	53,043
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	-	-	130,391	130,391
Сангийн яаманд олгосон зээл	-	-	247,231	247,231
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	72,702	1,087,375	2,394,138	3,554,215
Санхүүгийн өр төлбөр				
Гаргасан үнэт цаас	-	-	1,100,997	1,100,997
Засгийн газрын байгууллагуудын харилцах, хадгаламж	-	-	802,966	802,966
Дотоодын банкуудын харилцах, хадгаламж	-	-	640,730	640,730
Гадаад өр төлбөр	-	-	722,207	722,207
Бусад өр төлбөр	-	-	60,946	60,946
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	-	-	3,327,846	3,327,846

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

11. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ, ӨР ТӨЛБӨРИЙГ ХЭМЖИХ СУУРИАР НЬ
АНГИЛСАН ШИНЖИЛГЭЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хөрөнгө оруулалт сая төгрөг	Борлуулаха д бэлэн хөрөнгө оруулалт сая төгрөг	Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
2009.12.31-нээр				
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бэлэн мөнгө	-	-	47,749	47,749
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө	-	-	1,271,630	1,271,630
Санхүүгийн хөр.оруулалт	-	421,759	-	421,759
Урвуу буцаан худалан авах хэлцэл	-	-	469,933	469,933
Засгийн газрын үнэт цаас	-	-	170,000	170,000
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	-	-	166,988	166,988
Сангийн яаманд олгосон зээл	-	-	262,755	262,755
Бусад авлага	-	-	115	115
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	-	421,759	2,389,170	2,810,929
Санхүүгийн өр төлбөр				
Гаргасан үнэт цаас	-	-	392,512	392,512
Засгийн газрын байгуулагуудын харилцах, хадгаламж	-	-	698,227	698,227
Дотоодын банкуудын харилцах, хадгаламж	-	-	541,638	541,638
Гадаад өр төлбөр	-	-	737,056	737,056
Бусад өр төлбөр	-	-	43,991	43,991
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	-	-	2,413,424	2,413,424

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

12. ГАДААДЫН САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДАД БАЙРШУУЛСАН ХӨРӨНГӨ ХАДГАЛАМЖ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Богино хугацаат хадгаламж	958,852	749,334
Хугацаагүй хадгаламж (Тодруулга 30)	47,171	73,645
ОУВС-д оруулсан хувь хөрөнгө	105,979	108,981
ОУВС-гийн "Стэндбай" хөтөлбөрийн үнэт цаас	254,349	228,860
Зээлжих тусгай эрхийн хадгаламж	90,983	110,379
Дэлхийн банкинд оруулсан хувь, хөрөнгө	247	427
Бусад хувь хөрөнгө	3	4
	<u>1,457,584</u>	<u>1,271,630</u>

Богино хугацаат хадгаламж

Гадаадын төв банкууд болон бусад санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан богино хугацаат хадгаламжууд нь ам.доллар, еврогоор илэрхийлэгдсэн ба 89 хүртэлх хоног (2009 онд 33 хоног)-ийн хугацаатай.

Хугацаагүй хадгаламж

Энэ үлдэгдэл нь гадаадын төв банкууд болон бусад санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан, хүү тооцдоггүй харилцах дансдын үлдэгдлийг илэрхийлнэ. Энэ дүнд гуравдагч талын хүсэлтээр Швейцар Улсын Цюрих хотын дүүргийн шүүхийн шийдвэрээр байршуулсан 530 сая төгрөг (2009 онд 554 сая төгрөг байсан) багтсан болно.

Олон улсын валютын санд оруулсан хувь хөрөнгө

Энэ үлдэгдэл нь Банкнаас Олон улсын валютын санд оруулсан хувь хөрөнгийг илэрхийлнэ. Энэ дүн нь 51.1 сая зээлжих тусгай эрх (2009 онд 51.1 сая зээлжих тусгай эрх)-ээр илэрхийлэгдсэн, энэ дүнд хүү тооцдоггүй.

Олон улсын валютын сангийн "Стэндбай" хөтөлбөрийн үнэт цаас

Энэ үлдэгдэл нь Олон улсын валютын сангийн "Зээлийн сан"-гаас авсан зээлтэй холбоотойгоор Банкны гаргасан үнэт цаасыг илэрхийлнэ. Энэ дүн нь 122.64 сая зээлжих тусгай эрх (2009 онд 107.31 сая зээлжих тусгай эрх)-ээр илэрхийлэгдсэн ба энэ дүнд хүү тооцдоггүй.

Зээлжих тусгай эрхийн хадгаламж

Энэ үлдэгдэл нь Банкнаас Олон улсын валютын санд оруулсан хувь хөрөнгөтэй холбоотой зээлжих тусгай эрхийн хадгаламжийг илэрхийлнэ. Энэ дүн нь 47.2 сая зээлжих тусгай эрх (2009 онд 48.7 сая зээлжих тусгай эрх)-ээр илэрхийлэгдсэн ба энэ дүнд хүү тооцдоггүй.

Дэлхийн банкинд оруулсан хувь хөрөнгө

Энэ үлдэгдэл нь Дэлхийн банкинд байршуулсан хадгаламж болон хувь хөрөнгө бөгөөд Дэлхийн банкны группын гишүүн болох нөхцлийн нэг хэсэг болдог. Энэ дүн нь харгалзах өр төлбөрийн дүнтэй таарч байгаа (Тодруулга 25-ыг үзнэ үү) ба хүү тооцдоггүй.

МОНГОЛ БАНК**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31****13. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ-БОРЛУУЛАХАД БЭЛЭН**

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалтууд		
Гадаад бондын бодит үнэ	-	140,459
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалтууд		
Гадаад бондын бодит үнэ	1,084,291	278,505
Энгийн хувьцааны өртөг	3,084	2,795
	<u>1,087,375</u>	<u>421,759</u>

Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй энгийн хувьцаа нь Монголын ипотекийн корпораци, Олон улсын хөрөнгө оруулалтын банк, Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагааны банкинд оруулсан хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ. Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй зах зээлийн үнэ байхгүй ба үнэлгээний аргуудыг ашиглан бодит үнэ цэнийг нь найдвартайгаар хэмжиж чадахгүй зэргийн улмаас эдгээр хөрөнгө оруулалтуудыг өртгөөр нь бүртгэдэг. Эдгээр хөрөнгө оруулалтуудад зах зээл байхгүй ба Банк эдгээрийг урт хугацаагаар эзэмших бодлого барьж байна.

14. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ-ДУУСГАВАР ХУГАЦАА ХҮРТЭЛ ЭЗЭМШИХ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалтууд		
Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх гадаад бонд	<u>72,702</u>	<u>-</u>

15. УРВУУ БУЦААН ХУДАЛДАН АВАХ ХЭЛЦЛҮҮД

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Урвуу буцаан авах хэлцлүүд	<u>491,280</u>	<u>469,933</u>

Банк нь ирээдүйн тодорхой нэг өдөр, тогтсон үнээр эдгээр хөрөнгө оруулалтуудыг буцаан худалдах гэрээ хийж тодорхой нэг хөрөнгө оруулалтуудыг худалдан авдаг.

16. АЛТ, ҮНЭТ МЕТАЛЛ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Үнэлгээгээр		
Мөнгөжсөн алт	115,042	47,362
Мөнгөжсөн мөнгө	148	57
Өртгөөр		
Мөнгөжөөгүй алт, мөнгө	7,392	13,233
Зоос, түүх соёлын үнэт зүйлс	2,851	2,736
	<u>125,433</u>	<u>63,388</u>

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

17. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ҮНЭТ ЦААС

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Дотоодын банкинд олгосон зээлд гаргасан Засгийн газрын бонд (хорогдуулсан өртгөөрөө)	21,912	-
Орон сууцны санхүүжилтэд гаргасан Засгийн газрын бонд (хорогдуулсан өртгөөрөө)	31,132	-
Сангийн яамны үнэт цаас (хорогдуулсан өртгөөрөө)	-	170,000
	<u>53,044</u>	<u>170,000</u>

2010 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдөр Монгол Улсын Сангийн яамнаас эрх хүлээн авагч томилогдсон банкинд өмнөх жилүүдэд олгосон зээлийн баталгаанд 33 тэрбум төгрөгийн, Засгийн газрын бондыг гаргасан. Эдгээр бондууд нь жилийн 10%-ийн хүүтэй, 4-6 жилийн хугацаатай.

Орон сууцны санхүүжилтэнд гаргасан Засгийн газрын бондыг Банк нь Сангийн яамнаас худалдан авсан. Эдгээр үнэт цаас нь 5 жилийн хугацаатай, жилийн 7.8%-ийн хүүтэй.

Сангийн яамны үнэт цаасанд Банкны худалдаж авсан, Засгийн газрын үнэт цаасууд орно. Эдгээр үнэт цаас нь 365 хоногийн хугацаатай, жилийн 5%-10% хувийн хүүтэй.

18. ДОТООДЫН БАНКУУДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Гадаад валютын зээл	5,927	9,668
Төгрөгийн зээл	5,389	1,153
Барьцаат зээл	120,000	179,903
Урвуу репо хэлцэл	-	7,724
Нийт зээл, урьдчилгаа	<u>131,316</u>	<u>198,448</u>
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сан	<u>(925)</u>	<u>(31,460)</u>
	<u>130,391</u>	<u>166,988</u>

(i) Гадаад валютын зээл

Валютаар олгосон зээлийн дийлэнх хувийг жижиг, дунд хэмжээний аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжих зорилгоор дотоодын арилжааны банкуудад олгосон зээл ба арилжааны банкуудын системийг сайжруулах, банкны мэргэжилтнүүдийн чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор олгосон зээл бүрдүүлж байна.

18. ДОТООДЫН БАНКУУДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(i) Гадаад валютын зээл (үргэлжлэл)

Герман Улсын Засгийн газраас Монгол Улсын жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжих зорилгоор арилжааны банкуудаар дамжуулан олгосон зээл (Тодруулга 25-ыг харна уу) нь хоёр тусдаа хөтөлбөрийн хүрээнд олгогдсон. Энэ хоёр хөтөлбөрийн хүрээнд олгогдсон зээлүүд нь жилийн 1.25% - 1.75% (2009 онд 1.25% - 1.75%) хүүтэй ба аливаа нэг үнэ цаасаар баталгаажуулаагүй болно. Энэ хоёр хөтөлбөрийн хүрээнд зээлийг арилжааны 3 банкинд тэдгээрийн харилцагчдын хэрэгцээнээс хамааран өөр өөр хэмжээтэйгээр олгосон. Үүний дагуу олгосон зээл нэг бүрийн эргэн төлөлтийн хугацаа нь зээл олгосон өдрөөсөө хамааран өөр өөр байгаа.

Арилжааны банкнуудын системийг сайжруулах ба банкны мэргэжилтнүүдийн чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор олгосон зээлийг, Монгол Улс ба Азийн хөгжлийн банкны хооронд байгуулсан гэрээний дагуу Ди-Эй-Ай (Тайланд) лимитед компанийн "Банкны сургалтын төв" дээр банкны ажилтнуудад явуулсан сургалтыг санхүүжүүлэх зорилгоор Монголбанк ба бусад арилжааны банкуудад олгосон. Эргэн төлөлтийн хугацаа нь 14 жил.

(ii) Төгрөгийн зээл

Төгрөгийн зээлийг дотоодын арилжааны банкуудаар дамжуулан Монгол Улсын аж ахуйн нэгжүүдэд олгосон байна. Санхүүжилт нь хоёр тусдаа хөтөлбөрийн хүрээнд Азийн хөгжлийн банкнаас ажлын байр нэмэгдүүлэх, хөдөө аж ахуйн салбарыг хөгжүүлэхэд зориулан олгогдсон зээл юм. Нэг дэх хөтөлбөрийн хүрээнд олгогдож байгаа зээл нь жилийн 10% (2009 онд 10%)-ийн хүүтэй бөгөөд зээлүүдийн эргэн төлөгдөх хугацаа нь анх олгогдсон өдрөөс хамааран янз бүр байна. Хоёр дахь хөтөлбөрийн хүрээнд олгогдож байгаа зээл нь жилийн 5.5% (2009 онд 5.5%)-ийн хүүтэй, олгогдсон зээл тус бүр нэг жил хүртэл хугацаатай.

(iii) Барьцаат зээл

Банк эрхийг нь хүлээн авсан Анод банкны богино хугацааны төлбөрийн чадварыг хангах нь энэ зээлийн зорилго байсан. Их хурлаас 2008 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр баталсан "Банкин дахь мөнгөн хадгаламжид баталгаа гаргах тухай" хууль болон 2009 оны 5 дугаар сарын 20-ны өдөр Сангийн яамтай гарын үсэг зурсан ойлголцлын санамж бичиг дээр үндэслэн, Банкны захирлууд энэхүү зээлийг Монгол Улсын Засгийн газраас авна гэсэн дүгнэлттэй байна. Одоогоор Банк нь Их хурал баталж, Сангийн яамнаас засгийн газрын бонд гаргахыг хүлээж байна.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

18. ДОТООДЫН БАНКУУДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(iv) Урвуу репо хэлцэл

Урвуу репо хэлцлийн гэрээ нь арилжааны хоёр банкинд олгосон, ирээдүйн тогтсон нэг өдөр, тогтсон үнээр буцаан худалдах нөхцөлтэй Төв банкны үнэт цаасаар баталгаажсан зээлийг илэрхийлнэ.

Дотоодын банкуудад олгосон зээлүүдийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сан

Дотоодын банкуудад олгосон зээлүүдийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сангийн тохируулгыг дор үзүүлэв. Үүнд:

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
1 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар	31,460	18,853
Тайлант жилд нэмж байгуулсан (Тодруулга 7)	-	13,161
Данснаас хассан	-	(554)
Засгийн газрын үнэт цаастай цэвэршүүлсэн	(13,160)	-
Бусад авлагад шилжүүлсэн	(7,995)	-
Цуглуулан авсан (Тодруулга 7)	(9,380)	-
12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар	<u>925</u>	<u>31,460</u>
Тусгай үнэ цэнийн бууралт	<u>925</u>	<u>31,460</u>
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралттай гарсан зээлийн тусгай үнэ цэнийн бууралтын дүнг хасахаас өмнөх нийт дүн	<u>124,706</u>	<u>179,903</u>

19. САНГИЙН ЯАМАНД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Ядуурлыг бууруулах, өсөлтийг дэмжих хөтөлбөрийн зээл	10,977	19,775
Стэндбай хөтөлбөрийн зээл	236,253	242,980
	<u>247,230</u>	<u>262,755</u>

Ядуурлыг бууруулах, өсөлтийг хангах хөтөлбөр (ЯБӨХХ)-ийн хүрээнд нийт олгосон зээлээс Сангийн яамны хариуцах хэсгийг оны эцсийн байдлаар Тодруулга 24-д харуулсан болно. Зээлүүд нь 10 жилийн хугацаатай, жилийн 0.5% (2009 онд 0.5%)-ийн хүүтэй.

Стэндбай хөтөлбөрийн зээл нь ОУВС-гийн эдийн засгийг тогтворжуулах хөтөлбөрийн хүрээнд Сангийн яаманд олгосон зээл юм. Тодруулга 25-ыг харна уу. Энэ зээл нь 5 жилийн хугацаатай, жилийн ЗТЭ%+1% хүүтэй.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

20. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ

2010 оны 12 сарын 31	Барилга байшин сая төгрөг	Тавилга, тоног төхөөрөмж сая төгрөг	Компьютер сая төгрөг	Тээврийн хэрэгсэл сая төгрөг	Дуусаагүй барилга сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
Өртөг ба үнэлгээгээр						
2010 оны 1-р сарын 1-нээр	22,734	2,961	3,219	1,117	33	30,064
Нэмэгдсэн	1,360	284	2,732	334	104	4,814
Худалдан борлуулсан	(605)	(86)	(177)	(13)	-	(881)
Данснаас хассан	(2)	(256)	(600)	(278)	-	(1,136)
2010 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>23,487</u>	<u>2,903</u>	<u>5,174</u>	<u>1,160</u>	<u>137</u>	<u>32,861</u>
Илэрхийлэх нь:						
Өртгөөр	1,798	2,903	5,174	1,160	137	11,172
Үнэлгээгээр	21,689	-	-	-	-	21,689
	<u>23,487</u>	<u>2,903</u>	<u>5,174</u>	<u>1,160</u>	<u>137</u>	<u>32,861</u>
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2010 оны 1-р сарын 1-нээр	2,632	1,311	1,458	697	-	6,098
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	370	399	1,493	141	-	2,403
Худалдан борлуулсан	(29)	(85)	(176)	(13)	-	(303)
Данснаас хассан	-	(240)	(387)	(278)	-	(905)
2010 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>2,973</u>	<u>1,385</u>	<u>2,388</u>	<u>547</u>	<u>-</u>	<u>7,293</u>
Бүтгэлийн цэвэр дүн						
Өртгөөр	1,748	1,518	2,786	613	137	6,802
Үнэлгээгээр	18,766	-	-	-	-	18,766
	<u>20,514</u>	<u>1,518</u>	<u>2,786</u>	<u>613</u>	<u>137</u>	<u>25,568</u>

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

20. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Барилга байшин сая төгрөг	Тавилга, тоног төхөөрөмж сая төгрөг	Компьютер сая төгрөг	Тээврийн хэрэгсэл сая төгрөг	Дуусаагүй барилга сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
2009 оны 12 сарын 31						
Өртөг ба үнэлгээгээр						
2009 оны 1-р сарын 1-нээр	22,294	2,542	2,756	862	140	28,594
Нэмэгдсэн	440	440	619	268	961	2,728
Худалдан борлуулсан	-	(7)	(38)	(10)	(1,068)	(1,123)
Данснаас хассан	-	(14)	(118)	(3)	-	(135)
2009 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>22,734</u>	<u>2,961</u>	<u>3,219</u>	<u>1,117</u>	<u>33</u>	<u>30,064</u>
Илэрхийлэх нь:						
Өртгөөр	440	2,961	3,219	1,117	33	7,770
Үнэлгээгээр	<u>22,294</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>22,294</u>
	<u>22,734</u>	<u>2,961</u>	<u>3,219</u>	<u>1,117</u>	<u>33</u>	<u>30,064</u>
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2009 оны 1-р сарын 1-нээр	2,271	994	1,230	585	-	5,080
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	361	336	337	123	-	1,157
Худалдан борлуулсан	-	(6)	(38)	(10)	-	(54)
Данснаас хассан	-	(13)	(71)	(1)	-	(85)
2009 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>2,632</u>	<u>1,311</u>	<u>1,458</u>	<u>697</u>	<u>-</u>	<u>6,098</u>
Бүтгэлийн цэвэр дүн						
Өртгөөр	438	1,650	1,761	420	33	4,302
Үнэлгээгээр	<u>19,664</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>19,664</u>
	<u>20,102</u>	<u>1,650</u>	<u>1,761</u>	<u>420</u>	<u>33</u>	<u>23,966</u>

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

20. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

- (а) Барилга, байшинд хөндлөнгийн үнэлгээчийн хамгийн сүүлд хийсэн үнэлгээний зад дараахь байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

<i>Үнэлгээ</i> <i>хийгдсэн огноо</i>	<i>Хөндлөнгийн үнэлгээч</i>	<i>Хөрөнгө</i>	<i>Үнэлгээний</i> <i>аргачлал</i>
2009.12.31	Хөрөнгө үнэлгээний төв	Барилга	Зах зээлийн үнэ

Дахин үнэлэгдсэн барилга байшинг түүхэн өртгөөр нь тусгасан бол 2010 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх Банкны санхүүгийн тайланд тусгагдах барилгын бүртгэлийн цэвэр үнэ 5,865 сая төгрөг (2009 онд 5,926 сая төгрөг) байх байсан.

- (б) 1,696 сая төгрөгийн (2009 онд 1,727 сая төгрөгийн) бүртгэлийн дүнтэй барилгыг Тодруулга 25-д танилцуулсан зээлийн барьцаанд тавьсан.

21. БУСАД АВЛАГА

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авах авлаг	10,985	12,614
Аж ахуйн нэгжүүдээс авах авлага	43,768	32,141
Санхүүгийн байгууллагуудаас авах авлага	-	2,401
Хувь хүмүүсээс авах авлага	164	-
Бусад	2,396	1,362
	<u>57,313</u>	<u>48,518</u>
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сан	(54,917)	(47,369)
	<u>2,396</u>	<u>1,149</u>

Аж ахуйн нэгжүүдээс авах авлагад Банктай хийсэн алтны опцион хэлцлийнхээ үүргийг биелүүлээгүй алт олборлогч компаниудаас авах 24.24 тэрбум төгрөг (2009 онд 27.72 тэрбум төгрөг)-ийн авлага орж байгаа.

Эдгээр үлдэгдлүүд нь Төв Банкны тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн "Засгийн газар болон банкнаас бусад хуулийн этгээд, иргэний мөнгөн хөрөнгийг хуримтлуулан хадгалах, төлбөр тооцоо хийх, зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглоно" гэсэн заалтыг зөрчихөд хүргэсэн.

Бусад нь ажилтнуудад олгосон урьдчилгаа, урьдчилж хийсэн төлбөр, бичиг хэргийн болон аж ахуйн материал юм.

МОНГОЛ БАНК**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31****21. БУСАД АВЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)****Бусад активын үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сан**

Бусад хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сангийн тохируулгыг дор үзүүлэв.

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
1 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар	47,369	42,474
Тайлант жилд нэмж байгуулсан (Тодруулга 7)	-	8,057
Банкуудад олгосон зээлээс шилжиж ирсэн	7,995	-
Данснаас хассан	-	(3,162)
Цуглуулан авсан (Тодруулга 7)	(447)	-
12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар	<u>54,917</u>	<u>47,369</u>
	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Тусгай үнэ цэнийн бууралт	<u>54,917</u>	<u>47,369</u>
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралттай гарсан бусад активын тусгай үнэ цэнийн бууралтын дүнг хасахаас өмнөх нийт дүн	<u>54,917</u>	<u>47,369</u>

22. ГАРГАСАН ҮНЭТ ЦААС

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Үнэт цаасны өглөг	<u>1,100,997</u>	<u>392,512</u>

Энэ нь Банкнаас дотоодын банкуудад гаргасан үнэт цаас болно. Үнэт цаасны хугацаа нь 1-12 долоо хоног (2009 онд 1-28 долоо хоног) байна.

23. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ХАДГАЛАМЖ

	2010	2009
	сая төгрөг	сая төгрөг
Улсын төсвийн, засгийн газрын бусад дансууд	196,131	358,557
Сангийн яамны данс	606,835	339,670
	<u>802,966</u>	<u>698,227</u>

Улсын төсвийн болон засгийн газрын бусад данс

Эдгээр харилцах дансууд нь Банкинд байршуулсан Засгийн газрын байгууллагуудын төгрөгийн харилцах дансууд юм. Эдгээр харилцах дансуудад хүү тооцдоггүй болно.

Сангийн яамны данс

Энэ нь Сангийн яамнаас Банкинд байршуулсан төрөл бүрийн харилцах, хадгаламжийн дансуудтай холбоотой. Эдгээр хадгаламжууд нь хугацаагүй, хүүгүй хадгаламжууд юм.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

24. ДОТООДЫН БАНКУУДЫН ХАДГАЛАМЖ

Эдгээр дотоодын банкуудаас Банкинд байршуулсан хадгаламж нь заавал байлгах нөөцөөс бүрдэх бөгөөд банкуудын бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгөнд тодорхой хувиар тооцож заавал байлгах нөөцийг тогтоодог.

25. ГАДААД ӨР ТӨЛБӨР

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Барьцаатай		
Лондонгийн HSBC-ээс авсан зээл	677	997
Барьцаагүй		
Олон Улсын Валютын Сан ("ОУВС")		
(i) ЯБӨХХ-ийн зээл	10,977	19,775
(ii) ОУВС-д байршуулсан валют		
- ОУВС-д байшуулсан үнэ цаасны данс	359,774	337,279
- ОУВС дахь данс № 1	272	272
- ОУВС дахь данс № 2	6	7
(iii) ЗТЭ-ийн хуваарилалт	93,926	110,400
(iv) Стэндбай хөтөлбөрийн зээл	236,796	243,426
Герман Улсын Засгийн газраас авсан зээл	12,919	16,445
Азийн Хөгжлийн Банк ("АХБ")-наас авсан зээл	6,506	7,820
ОУХА-д оруулсан хувь хөрөнгө	34	34
Дэлхийн банкны харилцах данс	72	174
Дэлхийн банкинд оруулсан хувь хөрөнгө	248	427
	<u>721,530</u>	<u>736,059</u>
	<u>722,207</u>	<u>737,056</u>

Лондонгийн HSBC-ээс авсан зээл

Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалтыг санхүүжүүлэх зорилгоор Лондонгийн HSBC банкнаас 10 жилийн хугацаатайгаар авсан зээл юм. Үндсэн зээлийн эргэн төлөлт нь 2005 онд эхэлсэн бөгөөд хүүг HSBC банкны жилийн үндсэн хүүн дээр 1.75%-ийг нэмж тооцно. Зээлийн барьцаанд Тодруулга 20-д танилцуулсан барилгыг тавьсан.

Олон Улсын Валютын Сан ("ОУВС")

(i) Ядуурлыг бууруулах, өсөлтийг хангах хөтөлбөр ("ЯБӨХХ")-өөр авсан зээл

Ядуурлыг бууруулах, өсөлтийг хангах хөтөлбөр (ЯБӨХХ, хуучин нэрээр Бүтцийн өөрчлөлтийг дэмжих хөтөлбөр)-ийн хүрээнд ОУВС-аас олгосон зээл нь 10 жилийн хугацаатай, жилийн 0.5% (2009 онд 0.5%)-ийн хүүтэй. Гүйцэтгэлийн шалгуур болон хөтөлбөрийн гүйцэтгэлийг хянаж үзсэний үндсэн дээр эдгээр зээл нь гурван жилийн хугацаатайгаар олгогдож байна. Зээл болон түүний эргэн төлөлт нь ЗТЭ-ээр хийгдэнэ.

25. ГАДААД ӨР ТӨЛБӨР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(ii) ОУВС-гаас хуваарилсан валют

ОУВС-гийн гишүүн орнуудад ОУВС-д оруулсан хувь хөрөнгийн хэмжээтэй нь хувь тэнцүүлэн ЗТЭ-ийг хуваарилдаг. Энэ хуваарилсан хөрөнгө нь ОУВС-ын эзэмших валютын хэмжээг илэрхийлдэг ба гишүүн орон нь үүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгийг ЗТЭ-ээр ОУВС-аас хүлээн авдаг. ОУВС-ын эзэмших валютын нийт хэмжээ нь жилийн эцсийн байдлаар 173.607 сая ЗТЭ (2009 онд 158.277 сая ЗТЭ) буюу 360,052 сая төгрөг (2009 онд 337,558 сая төгрөг) байсан.

(iii) ЗТЭ-ийн хуваарилалт

ОУВС-гийн гишүүн улсуудад ОУВС-нд оруулсан хөрөнгийн хэмжээтэй нь хувь тэнцүүлэн ЗТЭ хуваарилсан. Энэ хуваарилалт нь Банкны ОУВС-нд өгөх идэвхгүй өр төлбөрийг илэрхийлэх ба үүний оронд ОУВС-гаас ЗТЭ-ийг авсан. Тодруулга 12-ыг харна уу. Энэ хуваарилалтын цэвэр хуримтлал нь 110,400 сая төгрөг (2009 онд 110,400 сая төгрөг) буюу equivalent to 48.757 сая ЗТЭ (2009 онд 48.757 сая ЗТЭ) болоод байна.

(iv) Стэндбай хөтөлбөрийн зээл

Стэндбай хөтөлбөрийн зээл нь ОУВС-гаас эдийн засгийг тогтворжуулах хөтөлбөрийн хүрээнд олгосон зээл юм. Энэ зээл нь 18 сарын хугацаатай, жилийн ЗТЭ%+0.1% хүүтэй. Гэхдээ хугацаа нь гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлтүүд болон хөтөлбөрийн хяналтын үр дүнгээс хамаарна. Зээл болон эргэн төлөлт нь ЗТЭ-ээр хийгдэнэ.

Герман Улсын Засгийн газраас авсан зээл

Хоёр тусдаа хөтөлбөрийн хүрээнд олгогдож буй энэхүү зээл нь Герман Улсын Засгийн газраас жижиг, дунд аж ахуйн нэгжиг дэмжих зорилготой. Хоёр хөтөлбөрийн хүрээнд еврогоор олгогдож буй зээл нь 40 жилийн хугацаатай. Нэг дэх хөтөлбөрийн зээл нь 1995 онд олгогдож эхэлсэн, жилийн 0.75% (2009 онд 0.75%)-ийн хүүтэй. Үндсэн зээлийн эргэн төлөлт нь 2005 оноос эхэлсэн. Хоёр дахь хөтөлбөрийн зээл нь 2002 онд олгогдож эхэлсэн, жилийн 0.75% (2009 онд 0.75%)-ийн хүүтэй. Үндсэн зээлийн эргэн төлөлт нь 2012 оноос эхэлнэ.

Азийн Хөгжлийн Банк ("АХБ")-наас авсан зээл

АХБ-ны зээл нь Монгол Улсад ядуурлыг бууруулах, хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжих, хөгжүүлэх мөн Засгийн газар, төрийн бус байгууллагууд, дотоодын арилжааны банкуудад сургалтын болон зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх үндсэн зорилготой. Зээл нь жилийн 1%-1.5% (2009 онд 1%-1.5%)-ийн хүүтэй, 30-40 жилийн хугацаатай.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

25. ГАДААД ӨР ТӨЛБӨР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Дэлхийн банк ба Олон улсын хөгжлийн агентлаг ("ОУХА")-т оруулсан хувь хөрөнгө

Энэ үлдэгдэл нь Банкнаас Дэлхийн банк ба ОУХА-т оруулсан хувь хөрөнгө юм.

Тайлант хугацаанд Банк нь эдгээр зээлтэй холбоотой үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг цаг хугацаанд нь гүйцэтгэж байсан ба өөр аливаа нэг зөрчил гаргаагүй болно.

26. БУСАД ПАССИВ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Нийгмийн хөгжлийн сан	5,581	5,557
Гаргасан, баримтат аккредитивийн өглөгийн сан	31,988	33,409
Санхүүгийн баталгаанд хүлээх үүрэг	419	2,199
Монгол Улсын Хөгжлийн банкны дүрмийн санг бүрдүүлэх эх үүсврийг гаргах үүрэг	16,700	-
Бусад өглөг	11,839	8,383
	<u>66,527</u>	<u>49,548</u>

27. ДҮРМИЙН САН

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Дүрмийн сан	<u>5,000</u>	<u>5,000</u>

Монголбанк нь 100 хувийн Төрийн өмч болно. Дүрмийн сан нь Банкны өөрийн хөрөнгө юм.

28. ЕРӨНХИЙ НӨӨЦИЙН САН

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
1 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар	29,961	20,834
Хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлсэн	-	9,127
Хуримтлагдсан ашигт шилжүүлсэн	(29,961)	-
12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар	<u>-</u>	<u>29,961</u>

Монгол Улсын Төв Банк (Монголбанк)-ны тухай хуулийн дагуу Төв банкны жилийн цэвэр ашгийн 40-өөс доошгүй хувийг ерөнхий нөөцийн санд хуваарилж, үлдэх хэсгийг Улсын төсөвт шилжүүлдэг.

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. БУСАД НӨӨЦ

	Борлуулахад бэлэн нөөц сая төгрөг	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний илүүдэл сая төгрөг	Валютын ханшийн хөрвүүлгийн нөөц сая төгрөг	Үнэт металын дахин үнэлгээний нөөц сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
2010 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар	227	8,339	52,727	12,250	73,543
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн ашиг	21	-	-	-	21
Борлуулах үед орлогын тайланруу шилжүүлсэн	(227)	-	-	-	(227)
Хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлсэн	-	-	(183,170)	-	(183,170)
Хуримтлагдсан ашигт шилжүүлсэн	-	-	-	(5,792)	(5,792)
Барилга борлуулах үед дахин үнэлгээний илүүдлийг шилжүүлсэн	-	(551)	-	-	(551)
2010 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар	<u>21</u>	<u>7,788</u>	<u>(130,443)</u>	<u>6,458</u>	<u>(116,176)</u>
2009 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар	3,907	8,339	9,391	-	21,637
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн ашиг	(2,595)	-	-	-	(2,595)
Борлуулах үед орлогын тайланруу шилжүүлсэн	(1,085)	-	-	-	(1,085)
Хуримтлагдсан ашгаас шилжүүлсэн	-	-	43,336	12,250	55,586
2009 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар	<u>227</u>	<u>8,339</u>	<u>52,727</u>	<u>12,250</u>	<u>73,543</u>

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. БУСАД НӨӨЦ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(i) Борлуулахад бэлэн нөөц

Энэ нөөц нь борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтуудын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтүүдээс бүрддэг.

(ii) Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний илүүдэл

Дахин үнэлгээний илүүдэл нь Банкны Ерөнхийлөгчийн 2009 оны тушаалаар гүйцэтгэсэн Банкны барилгын дахин үнэлгээнээс үүссэн.

(iii) Валютын ханшийн хөрвүүлгийн нөөц

Энэ нөөцийг гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн хөрвүүлгээс үүссэн бөгөөд хуримтлагдсан ашгаас шилжиж ирсэн ашиг эсвэл алдагдлын дүнг бүртгэхэд ашигладаг.

(iv) Үнэт металын дахин үнэлгээний нөөц

Энэ нөөцийн дансыг нь Банкны эзэмшилд байгаа мөнгөжсөн алтны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн бөгөөд хуримтлагдсан ашгаас шилжиж ирсэн ашиг эсвэл алдагдлыг бүртгэхэд ашигладаг.

30. МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Касс дахь бэлэн мөнгө	14,609	47,749
Гадаадын санхүүгийн байгуулагууд дахь харилцах хадгаламж (Тодруулга 12)		
- Богино хугацаат хадгаламж	958,852	749,334
- Хугацаагүй хадгаламж	47,171	73,645
	<u>1,020,632</u>	<u>870,728</u>
Хасах нь: Шүүхийн шийдвэрээр байршуулсан мөнгө	(530)	(554)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	<u>1,020,102</u>	<u>870,174</u>

31. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН АЖИЛ ГҮЙЛГЭЭ

Нэг этгээд нөгөө этгээдийнхээ санхүүгийн буюу үйл ажиллагааны шийдвэрт мэдэгдэхүйцээр нөлөө үзүүлэх чадвартай бол холбоотой талууд гэж үздэг. Банк нь 100 хувийн төрийн өмч юм.

	2010 сая төгрөг	2009 сая төгрөг
Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон нөхөн олговор		
Богино хугацаат тэтгэмж	223	201
Ажилд орсны дараахь тэтгэмжүүд		
- Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын шимтгэл	42	38
	<u>265</u>	<u>239</u>

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

32. КАПИТАЛ АМЛАЛТУУД

2010 **2009**
сая төгрөг **сая төгрөг**

Баталсан, гэхдээ гэрээ хийгээгүй байгаа:

- Оффисын барилга барих	957	-
- Хөрөнгө худалдан авах	1,904	-
	<u>2,861</u>	<u>-</u>

33. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох

Банк нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараахь түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

Түвшин 1: хөрөнгө, өр төлбөрийн хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй (залруулаагүй), идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ.

Түвшин 2: бүртгэсэн бодит үнэ цэнэд томоохон нөлөө үзүүлэх бүх өгөгдлүүдийг нь шууд болон шууд бусаар ажиглах боломжтой бусад техникүүд.

Түвшин 3: бүртгэсэн бодит үнэ цэнэд томоохон нөлөө үзүүлэх, ажиглаж болохуйц зах зээлийн өгөгдөл дээр суурилсан өгөгдлүүдийг ашигладаг техникүүд.

Дараахь хүснэгтэд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнийн түвшнээр нь ангилан үзүүлэв. Үүнд:

		Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
		сая төгрөг	сая төгрөг	сая төгрөг	сая төгрөг
Тодруулга					
Санхүүгийн хөрөнгө					
2010.12.31-ний өдрөөр					
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт:					
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй, гадаадын бондууд					
13	-	1,084,291	-	1,084,291	
	-	<u>1,084,291</u>	-	<u>1,084,291</u>	

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

33. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

	Түвшин 1 сая төгрөг	Түвшин 2 сая төгрөг	Түвшин 3 сая төгрөг	Нийт сая төгрөг	
Тодруулга					
2009.12.31-ний өдрөөр					
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт:					
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй, гадаадын бондууд	13	140,459	-	-	140,459
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй, гадаадын бондууд	13	-	278,505	-	278,505
		<u>140,459</u>	<u>278,505</u>	<u>-</u>	<u>418,964</u>

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүр

Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй, гадаадын бондуудыг ажиглаж боломжтой болон боломжгүй өгөгдлүүдийг нэгтгэсэн, бууруулсан мөнгөн урсгалын загварыг ашиглан үнэлдэг. Ажиглах боломжтой өгөгдлүүдэд өнөөгийн хүүний хувь хэмжээний талаарх төсөөлөл орно. Ажиглах боломжгүй өгөгдлүүдэд ирээдүйн өгөгдмөл хувь хэмжээ ба зах зээлийн хөрвөх чадварын хөнгөлөлтийн талаарх төсөөлөл орно.

1 ба 2 дугаар түвшний хоорондхи шилжих хөдөлгөөн

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийн 1 ба 2 дугаар түвшний хооронд ямар нэгэн шилжих хөдөлгөөн гараагүй.

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

33. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй санхүүгийн хэрэгслүүдийн дансны үнэ болон бодит үнийг ангилал тус бүрээр нь дараахь хүснэгтэд харуулав. Энэ хүснэгт нь санхүүгийн бус хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнийг багтаагаагүй болно.

	Тодруулга	Дансны үнэ 2010 сая төгрөг	Бодит үнэ 2010 сая төгрөг	Дансны үнэ 2009 сая төгрөг	Бодит үнэ 2009 сая төгрөг
Санхүүгийн хөрөнгө					
Касс дахь бэлэн мөнгө		14,609	14,609	47,749	47,749
Гадаадын санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	12	1,457,584	1,457,584	1,271,630	1,271,630
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт-дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	14	72,702	72,760	-	-
Урвуу репо хэлцэл	15	491,280	491,280	469,933	469,933
Засгийн газрын үнэт цаас	17	53,044	53,044	170,000	170,000
Дотоодын арилжааны банкуудад олгосон зээл	18	130,391	129,948	166,988	147,487
Сангийн яаманд олгосон зээл	19	247,230	247,257	262,755	262,843
Бусад авлага	21	-	-	115	115
Санхүүгийн өр төлбөр					
Гаргасан үнэт цаас	22	1,100,997	1,100,997	392,512	392,512
Засгийн газрын байгууллагуудын хадгаламж	23	802,966	802,966	698,227	698,227
Дотоодын банкуудын хадгаламж	24	640,730	640,730	541,638	541,638
Гадаад өр төлбөр	25	722,207	727,536	737,056	731,648
Бусад өр төлбөр	26	44,246	44,246	43,991	43,991

33. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Дараах аргачлал, таамаглалыг ашиглан санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдээгүй санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлсон.

Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Хөрвөх чадвартай болон богино хугацааны (1 жилээс доош) санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд тэдгээрийн бодит үнэ нь дансны үнэтэй ойролцоо байдаг гэж таамагладаг. Энэ таамаглалыг мөн Засгийн газрын агентлагууд ба дотоодын банкуудын харилцах, хадгаламжид ашиглана.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгсэл

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг ижил төстэй санхүүгийн хэрэслүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулах замаар тооцоолно. Тогтмол хүү төлдөг хадгаламжийн бодит үнэ цэнэ нь адилхан зээлийн эрсдэл болон хугацаатай зээлүүдийн мөнгөний зах зээлийн хүүгээр дискаунтлагдсан бэлэн мөнгөний урсгал дээр суурилна. Хөрөнгийн бирж дээр арилжаалагддаг өрийн бодит үнэ цэнийг зах зээлийн үнэ дээр үндэслэн тооцоолно. Хөрөнгийн бирж дээр зах зээлийн үнэ нь байхгүй өрийн бодит үнийг тодорхойлохдоо одоо зах зээл дээр байгаа хүүнүүдийн хугацааны бүтцийн муруйд үндэслэн, харгалзах эргэн төлөгдөх хугацаагаар нь дискаунтчилсан мөнгөн урсгалын загварчлалыг ашиглана.

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

34. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ

Дараахь хүснэгтэнд Банкны актив, пассивын Эргэн төлөгдөх, барагдах хугацаагаар нь харуулсан шинжилгээг харуулсан байна. Тодруулга 35.3 "Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага"-аас Банкны зүгээс барагдуулах үүргүүдийн дискаунтчилаагүй хувилбарыг харна үү.

2010 оны 12 сарын 31	12 хүртэлх сар сая төгрөг	12 сараас дээш сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
Санхүүгийн хөрөнгүүд			
Касс дахь бэлэн мөнгө	14,609	-	14,609
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө	1,457,584	-	1,457,584
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	1,087,375	-	1,087,375
Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	72,702	-	72,702
Урвуу репо хэлцэл	491,280	-	491,280
Засгийн газрын үнэт цаас	-	53,044	53,044
Дотооны банкуудад олгосон зээл	122,841	7,550	130,391
Сангийн яаманд олгосон зээл	4,703	242,527	247,230
	3,251,094	303,121	3,554,215
Санхүүгийн бус хөрөнгүүд			
Алт, үнэт металл	115,190	10,243	125,433
Үндсэн хөрөнгө	-	25,568	25,568
Бусад авлага	2,396	-	2,396
	117,586	35,811	153,397
Нийт	3,368,680	338,932	3,707,612
Санхүүгийн өр төлбөр			
Гаргасан үнэт цаас	1,100,997	-	1,100,997
Засгийн газрын байгууллагын хадгаламж	802,966	-	802,966
Дотоодын банкуудын хадгаламж	640,730	-	640,730
Гадаад өр төлбөр	460,344	261,863	722,207
Бусад өглөг	55,955	4,991	60,946
	3,060,992	266,854	3,327,846
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Гүйлгээнд гаргасан бэлэн мөнгө	519,692	-	519,692
Бусад өр төлбөр	5,581	-	5,581
	525,273	-	525,273
Нийт	3,586,265	266,854	3,853,119
Цэвэр	(217,585)	72,078	(145,507)

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

**34. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ
(ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

2009 оны 12 сарын 31	12 хүртэлх сар сая төгрөг	12 сараас дээш сая төгрөг	Нийт сая төгрөг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Касс дахь бэлэн мөнгө	47,749	-	47,749
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан хөрөнгө	1,271,630	-	1,271,630
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	421,759	-	421,759
Урвуу репо хэлцэл	469,933	-	469,933
Засгийн газрын үнэт цаас	170,000	-	170,000
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	12,849	154,139	166,988
Сангийн яаманд олгосон зээл	6,873	255,882	262,755
Бусад авлага	115	-	115
	<u>2,400,908</u>	<u>410,021</u>	<u>2,810,929</u>
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Алт, үнэт металл	47,362	16,026	63,388
Үндсэн хөрөнгө	-	23,966	23,966
Бусад авлага	1,034	-	1,034
	<u>48,396</u>	<u>39,992</u>	<u>88,388</u>
Нийт	<u>2,449,304</u>	<u>450,013</u>	<u>2,899,317</u>
Санхүүгийн өр төлбөр			
Гаргасан үнэт цаас	392,512	-	392,512
Засгийн газрын байгууллагын хадгаламж	698,227	-	698,227
Дотоодын банкуудын хадгаламж	541,638	-	541,638
Гадаад өр төлбөр	456,833	280,223	737,056
Бусад өглөг	43,510	481	43,991
	<u>2,132,720</u>	<u>280,704</u>	<u>2,413,424</u>
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Гүйлгээнд гаргасан бэлэн мөнгө	371,832	-	371,832
Бусад өр төлбөр	5,557	-	5,557
	<u>377,389</u>	<u>-</u>	<u>377,389</u>
Нийт	<u>2,510,109</u>	<u>280,704</u>	<u>2,790,813</u>
Цэвэр	<u>(60,805)</u>	<u>169,309</u>	<u>108,504</u>

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА

35.1 Оршил

Эрсдэл нь банкны үйл ажиллагааны салшгүй хэсэг ба эдгээр эрсдэлийг байнгын илрүүлэлт, хэмжилт, хяналтын арга хэмжээ авч удирддаг. Эрсдэлийн удирдлагын энэхүү үйл явц нь Банк мөнгөний бодлогоо үргэлжлүүлэн явуулах, Монгол Улсын банкны салбарын санхүүгийн тогтвортой байдал, бизнесийн тасралтгүй байдлыг баталгаажуулахад чухал үүрэгтэй. Банк нь зээлийн эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэл, зах зээлийн эрсдэл гэх зэрэг эрсдэл тулгарч байдаг. Үүнээс гадна Банк нь үйл ажиллагааны, нэр хүндийн, хууль эрх зүйн эрсдэлүүдэд мөн өртөж болно.

Одоогоор Банк нь төвлөрсөн эрсдэлийн удирдлагын үйл явцтай байна. Банкны газар бүр өөрсдийн эрсдэлийг хянаж үүрэгтэй байдаг. Үүнд өөрсдийн үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлүүдийг хянаж, шинжилж байх, шинэ бүтээгдэхүүний эрсдэлийг үнэлж үзэх зэрэг орно.

Банк нь Монгол Улсын Төв Банк учраас түүний эрсдэлүүд нь онцгой байдаг ба тэдгээр эрсдэлүүдийг Банкны стратеги төлөвлөлтийн үйл явцаар дамжуулан хянаж, шинжилж байдаг. Үүнээс гадна Банк нь эрсдэлийн хяналтын стратегийг боловсруулах ба зарчим, хүрээ, бодлого, хязгааруудыг хэрэгжүүлэх ажлыг ерөнхийлөн хариуцах "Эрсдэлийн хороо"-г байгуулах боломжийг идэвхтэй хайж байна. Энэ хороо нь эрсдэлийн үндсэн асуудлуудыг хариуцах ба холбогдох эрсдэлийн шийдвэрүүдийг удирдах, хянан шинжлэх үүрэгтэй байх юм.

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц

Захирлуудын Зөвлөл нь эрсдэлүүдийг таниж тогтоох, хянахад эцсийн хариуцлага хүлээнэ. Гэсэн хэдий ч, эрсдэлүүдийг удирдах, хянаж шинжлэх үүрэгтэй бие даасан нэгжүүд байдаг.

Захирлуудын Зөвлөл

Захирлуудын Зөвлөл нь эрсдэлийн удирдлагын ерөнхий аргачлалаар хангах ба эрсдэлийн стратеги, зарчмуудыг батлах үүрэг хүлээнэ.

Хяналтын Зөвлөл

Хөндлөнгийн хяналтыг бий болгох үүднээс Банкны дотоод зохион байгуулалтаас гадна Хяналтын Зөвлөлийг байгуулсан ба энэ зөвлөл нь Банкны эрсдэлийн үйл явцыг ерөнхийд нь хянаж, шинжлэх үүрэгтэй.

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.1 Оршил (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц (үргэлжлэл)

Дотоод аудит

Банкны дотоод аудитын эрхэм зорилго бол Банк зорилгоо биелүүлэх, бодлого, төлөвлөгөөгөө хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн өөрийн үйл ажиллагаануудад хэрэглэж буй эрсдэлийн удирдлагын системийн зохистой, үр нөлөөтэй байдлыг шалгах, үнэлэх явдал юм. Дотоод аудитын газар (ДАГ)-ын дүрэмд өөрийн үүргийг Банкны мөрдөж буй бодлого, журмуудын төлөвлөлт, зохион байгуулалт, зохицуулалт, хэрэгжилтийг хянах; үйл ажиллагаа, системүүд нь хууль, журамд хэр нийцэж буйг шалгах; санхүүгийн ба үйл ажиллагааны мэдээллүүдийн найдвартай, цогц, аюулгүй байдлыг хянах зэрэг үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэж буй бүх түвшний эрсдэлийн удирдлагын үр нөлөөг шалгах гэж

Дотоод аудитын газар (ДАГ) нь ерөнхий болон тусгайлсан үйл ажиллагааны түвшинд эрсдэлийн үнэлгээг хийдэг. Эрсдэлийн түвшинг харгалзаж үзсэний үндсэн дээр хүн хүчийг зохистой хуваарилах явдлыг баталгаажуулах үүднээс эрсдэлийн ерөнхий үнэлгээг аудитын ажлын жилийн төлөвлөгөөг болосвруулах үед хийдэг бол эрсдэлийн тусгай үнэлгээг тодорхой нэг түвшний тодорхой асуудлууд дээр анхаарал хандуулах үед хийдэг. Одоогийн байдлаар Банкны ДАГ нь 2007 оноос 2011 он хүртэлх урт хугацаат аудитын хөтөлбөр ба 2010 оны аудитын жилийн төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Аудит нэн тэргүүнд шаардлагатай байгаа хэсгүүдийг тодорхойлохдоо үйл ажиллагааны хэсэг нэг бүрд нөлөөлөх эрсдэлийн боломж ба зэргийг тусган харуулсан зарим нэг шалгуур үзүүлэлтүүдийг ашигладаг. Энэ зорилгоор зарим нэг шалгуур үзүүлэлтүүдийг боловсруулсан ба аудит хийгдсэн үйл ажиллагаа нэг бүр дээр шалгуур үзүүлэлтийг дүгнэж, жигнэсэн дундаж оноог гаргадаг.

Үйл ажиллагааны хэсэг бүрийн жигнэсэн дундаж оноонуудыг нэмж дүгнэх ба үүний дагуу эрсдэлийн зэргийг өндөр, дунд, бага гэж ангилна. Дотоод хяналтын системийг үнэлэх ажил нь мөн дотоод аудитын ажлын нэг чухал хэсэг юм. Банкны үйл ажиллагааг үр нөлөөтэй, эдийн засгийн үр ашигтай, үр дүнтэй байлгах; санхүүгийн тайлагналын системийг найдвартай байлгах; бүх үйл ажиллагааг хууль, журамд нийцүүлэх зэрэг зорилгууддаа хүрэхийн тулд боловсруулсан бүх хэрэгслүүдийг дотоод хяналт гэж тодорхойлдог. Үнэлгээ нь мөрдөж буй горимууд нь зохистой, гүйцэтгэл нь зорилгодоо нийцэж байгаа гэдгийг баталгаажуулахыг зорьдог. ДАГ нь олж илрүүлсэн дутагдал, зөрчил ба өгөх зөвлөмжүүдээ удирдлагын хувьд Ерөнхийлөгчид, үйл ажиллагааны хувьд Хяналтын Зөвлөлд тайлагнадаг. Үнэлгээ бүрийн дараа ДАГ нь Банкны удирдлагатай ажлын үр дүн хэлэлцдэг ба удирдлагын зүгээс авсан арга хэмжээний хэрэгжилтийг хянадаг.

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.1 Оршил (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн удирдлагын алба

Эрсдэлийн удирдлагын алба ("ЭУА") нь гадаад валютын нөөцийн удирдлагын эрсдэлтэй холбоотой, бие даасан хяналтын үйл явцыг баталгаажуулах горимуудыг хэрэгжүүлэх, хянах үүрэгтэй. ЭУА нь Банк өөрийн гадаад валютын нөөцийг удирдаж байхдаа гадаад валютын нөөцийн удирдлагын стратегийн стандартууд, эрсдэлийн дүрмүүд, бодлого ба хязгааруудад хэр нийцэн ажиллаж байгааг хянаж, шинжлэх үүрэгтэй. Үүнээс гадна ЭУА нь мөн гадаад валютын нөөц ба тайлагналын системтэй холбоотой эрсдэлийг бүрэн хэмжсэн эсэхийг баталгаажуулах үүрэгтэй. Улсын гадаад валютын нөөцийн удирдах журамд заасны дагуу нөөцийн удирдлагын зорилго нь Банкны мөнгөний болон гадаад валютын бодлоготой нийцэж байх ёстой.

Гадаад нөөцийг барьж байхын гол зорилгууд нь:

- Мөнгөний бодлогыг дэмжих
- Гадаад валютын зах зээлийн гэнэтийн хөдөлгөөнийг хянах
- Засгийн газрын гадаад валютын өрийн төлбөрт баталгаа гаргах
- Үндэсний гамшиг эсвэл онцгой байдлын үед төлбөрийн хэрэгсэл болгон ашиглах

Гадаад нөөцийн эрсдэлийн удирдлага нь санхүүгийн ба үйл ажиллагааны эрсдлүүдийг стратегийн хувьд зөв удирдах, хянах замаар эдгээр зорилгуудыг биелүүлэхэд хувь нэмрээ оруулдаг. Гадаад эрсдэлүүдэд өртөх өртөлтийг хянах үүднээс Банк жил бүр хөрөнгийн сонголт ба хуваарилалтыг хийх стратегийг тодорхойлдог. Үүний тулд дараахь параметруудийг тодорхойлох шаардлагатай болдог. Үүнд (1) эзэмших валютууд ба хөрвөх валютуудын бэлэн олдох боломжийг бий болгоход шаардлагатай багцын бүтэц (2) төлбөрийн чадварын ба аюулгүй байдлын шаардлагуудыг хангасан хөрөнгө оруулалтын хэрэглүүрүүдийн зөвшөөрөгдөх хэмжээ, (3) хүүгийн түвшний эрсдэлийн өртөлтийг хязгаарлахад тавигдах хугацааны шаардлагууд.

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.2 Зээлийн эрсдэл

Зээлийн эрсдэл гэж харилцагч тал эсвэл үйлчлүүлэгч гэрээний үүргээ биелүүлээгүйн улмаас Банк алдагдал хүлээх эрсдлийг хэлнэ. Дотоодын мөнгөний бодлогын үйл ажиллагааны хувьд Банк нь өөрийн зээлийн эрсдэлийг бууруулахад барьцаа хөрөнгийг идэвхтэй ашигладаг. Төв Банкны дахин санхүүжилтын журмын дагуу барьцаанд авч болох хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор жагсаав. Үүнд:

1. Төв Банкны үнэт цаас
2. Засгийн газрын богино хугацаат үнэт цаасууд
3. Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа, Хөгжлийн Байгууллагын гишүүн орнуудын Засгийн газраас гаргасан ба Банк хүлээн зөвшөөрсөн үнэт цааснууд
4. ААА зэрэглэлийн болон хүлээн зөвшөөрөгдсөн, гадаадын санхүүгийн байгууллагуудын эзэмшдэг хөрвөх чадвар өндөртэй үнэт цааснууд
5. Банк хүлээн зөвшөөрсөн вексель
6. Монголбанк ба гадаадын банкууд дахь хугацаатай хадгаламж

Эрх бүхий зээлдэгч банкууд нь Банкнаас тогтоосон бүх зохистой харьцааг ханган ажиллах ёстой. Хэрэв зээлдэгч дотоодын банк нь эдгээр зохистой харьцаануудын аль нэгийг зөрчвөл Банк тухайн зээлдэгч банктэй холбоотой үүсэж болох эрсдэлийн нийт хэмжээг хязгаарлах үүднээс дахин санхүүжилтийн үйл ажиллагааг зогсооно.

Зээлийн эрсдэлийг хязгаарлахын тулд гадаад валютын нөөцөөр Засгийн газрууд ба олон улсын байгууллагуудын гаргасан ААА зэрэглэлийн үнэт цаасуудад хөрөнгө оруулалт хийдэг. Гадаад валютын хадгаламж ба мөнгөний зах зээлийн хэрэглүүрүүдийн зээлийн эрсдэлийг олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээний агентлагуудын үнэлгээгээр АА болон түүнээс дээш үнэлгээ авсан харилцагчидтай гүйлгээ хийх замаар хязгаарладаг. Харилцагч нь нэгээс олон үнэлгээний агентлагуудаас үнэлгээ авсан бол хамгийн бага үнэлгээг ашиглана.

Үүнээс гадна, бүх харилцагч талуудад тэдгээрийн зээлийн зэрэглэл, капитал, бусад хүчин зүйлүүдийг харгалзан үзсэний үндсэн дээр зээлийн хязгаар тогтоож өгдөг. Зээлийн хязгаарыг улирал бүр шинэчлэн тогтоодог ба тогтоосон хязгаарын нийцлийг өдөр бүр хянаж, шинжилж байдаг.

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Зээлтэй холбоотой болзошгүй төлбөрийн эрсдэл

Банк өөрийн харилцагчдаа баталгаа гаргаж өгдөг ба энэхүү баталгааны улмаас Банк нь харилцагчийнхаа өмнөөс төлбөр хийх шаардлагатай болж болно. Эдгээр төлбөрийг харилцагчаас аккредитивийн гэрээний нөхцлийн дагуу цуглуулан авна. Эдгээр нь зээлтэй адил эрсдэлтэй ба эдгээр эрсдэлийг бууруулах хяналтын үйл явц ба бодлого нь зээлийнхтэй адил байна.

Эдгээр хэрэгслүүдийн гол зорилго нь харилцагчдыг шаардлагатай эх үүсвэрээр хангахад оршино. Баталгаа ба нээлттэй аккредитивууд нь харилцагч гуравдагч этгээдийн өмнө хүлээсэн үүргээ гүйцэтгэх чадваргүй болсон тохиолдолд Банк өмнөөс нь төлбөрийг нь барагдуулах цуцлагдашгүй үүрэг хүлээснийг илэрхийлдэг ба эдгээр хэрэгслийн эрсдэл нь зээлийн эрсдэлтэй ижил юм.

Барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг тооцохгүйгээр зээлийн учирч болзошгүй эрсдэлийн дээд хэмжээг авч үзвэл

Тайлангийн өдрийн байдлаар Банкны зээлийн эрсдэлд өртөх дээд хэмжээ нь дараахь байдалтай байна. Үүнд:

- (а) Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн санхүүгийн хөрөнгүүдийн бүлэг нэг бүрийн бүртгэлийн дүн.
- (б) Арилжааны банкуудын гаргасан аккредитивэд гаргасан санхүүгийн баталгаатай холбоотой тэг төгрөг (2009 онд 831 сая төгрөг)-ийн нэрлэсэн дүн

Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бүлэг нэг бүрийн зээлийн эрсдэлд өртөх дээд хэмжээний талаар нэмэлт мэдээллийг холбогдох тодруулгуудаас авна уу.

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Зээлийн эрсдэлийн төвлөрөл

Барьцаа хөрөнгө эсвэл зээлийн чанарыг сайжруулах бусад арга хэрэгсэлүүдийг авч үзэхийн өмнөх байдлаар, санхүүгийн хөрөнгүүдийг газар зүйн байршлаар нь ангилан үзүүлэв.

	Нийт өртөлтийн дээд хэмжээ 2009 сая төгрөг	Нийт өртөлтийн дээд хэмжээ 2008 сая төгрөг
Монгол	431,157	599,743
Бельги	3	-
Франц	961,463	-
Герман	100,287	41,621
Япон	3,384	27,072
Орос	2,594	2,594
Швецарь	1,092,751	928,724
Их Британи	4,704	133,969
АНУ	943,263	1,029,457
	<hr/> 3,539,606 <hr/>	<hr/> 2,763,180 <hr/>

МОНГОЛБАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг бүлгээр тус бүрээр дор үзүүлэв.

	Тодруулга	Хугацаа хэтрэлтгүй ба үнэ цэнийн бууралтгүй зээл		Хугацаа хэтэрсэн эсвэл дангаараа үнэ цэнийн бууралттай	Нийт сая төгрөг
		Өндөр зэрэглэл сая төгрөг	зэрэглэл сая төгрөг	сая төгрөг	
2010 оны 12 сарын 31-ний байдлаар					
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авах авлага	12	1,457,584	-	-	1,457,584
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт-Борлуулахад бэлэн	13	1,087,375	-	-	1,087,375
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт-Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	14	72,702	-	-	72,702
Урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүд	15	491,280	-	-	491,280
Засгийн газрын үнэт цаас	17	53,044	-	-	53,044
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	18	-	6,649	124,706	131,355
Сангийн яаманд олгосон зээл	19	247,231	-	-	247,231
Бусад авлага	21	-	-	54,917	54,917
Нийт		<u>3,409,216</u>	<u>6,649</u>	<u>179,623</u>	<u>3,595,488</u>
2009 оны 12 сарын 31-ний байдлаар					
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авах авлага	12	1,271,630	-	-	1,271,630
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт-Борлуулахад бэлэн	13	421,759	-	-	421,759
Урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүд	15	469,933	-	-	469,933
Засгийн газрын үнэт цаас	17	170,000	-	-	170,000
Дотоодын банкуудад олгосон зээл	18	-	18,545	179,903	198,448
Сангийн яаманд олгосон зээл	19	262,755	-	-	262,755
Бусад авлага	21	115	-	47,369	47,484
Нийт		<u>2,596,192</u>	<u>18,545</u>	<u>227,272</u>	<u>2,842,009</u>

Хугацаа хэтэрсэн бүх зээлүүдийг үнэ цэнийн бууралтанд орсон гэж авч үзсэн ба Тодруулга 18 ба 21-д толилуулсан болно.

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ

Зээлийн үндсэн ба хүүний графикт төлбөр 90-ээс дээш хоногоор хугацаа хэтэрсэн, зээлдэгчийн мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц хүндрэл учирсан, зээлийн үнэлгээ буурсан, зээлийн гэрээний анхны нөхцлүүд зөрчигдсөн эсэх зэрэг асуудлуудыг зээлийн үнэ цэнийн бууралтын шинжилгээ хийх явцад авч үздэг. Банк нь үнэ цэнэ бууралтын шинжилгээг тусгайлсан үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын санд дараахь байдлаар хийдэг.

Банк нь өндөр дүнтэй зээл, урьдчилгаа нэг бүрд зээлийн эрсдэлийн тохирох санг тодорхойлж өгдөг. Үнэ цэнийн бууралтын хэмжээг тодорхойлоход авч үзэх ёстой зүйлүүдэд зээлдэгчийн бизнес төлөвлөгөөний тортвортой байдал, санхүүгийн хүндрэл тохиолдсон үед гүйцэтгэлээ сайжруулах түүний чадвар, дампуурал тохиолдсон үед хүлээн авах зүйлүүд ба хүлээгдэж буй ногдол ашгийн төлбөрүүд, санхүүгийн өөр бусад дэмжлэг авах боломжууд, барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын цаг хугацаа зэрэг орно. Үнэ цэнийн бууралтаас үүсэх гарзын хэмжээг, гэнэтийн үйл явдлуудын улмаас илүү нухацтай авч үзэх шаардлагатай байгаагаас бусад тохиолдолд тайлант өдөр бүр үнэлж үзнэ.

33.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Санхүүгийн хэвийн болон дарамт шахалттай нөхцөл байдалд өөрийн төлбөрийн үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй байх эрсдэлийг төлбөрийн чадварын эрсдэл гэнэ. Гадаад валютын төлбөрийн чадварын эрсдэл Банкинд тулгардаг гол эрсдэл юм.

Хөрөнгө оруулалтын сонгодог гурван үзүүлэлт (аюулгүй байдал–төлбөрийн чадвар-өгөөж)-ийн хувьд, Банк хөрөнгө оруулалтын бодлогод төлбөрийн чадвар ба аюулгүй байдлын бүх шаардлагууд хангагдсан үед л өгөөжийг дээд хэмжээнд хүргэх талаар авч үзэх ёстой гэж заасан байдаг.

Импортоос ихээхэн хамааралтай, Засгийн газрын гадаад өрийг байнга төлж байх шаардлагатай, дотоодын зах зээлийн валютын эрэлт, нийлүүлэлтийн хэмжээ байнга хэлбэлзэж байдаг нөхцөл байдлын үед төлбөрийн чадвар нь валютын нөөцийн удирдлагын авч үзэх ёстой хамгийн чухал асвудал юм.

Төлбөрийн чадварыг удирдахын тулд Банк нь гадаад нөөцийн багцыг хоёр дэд багцад хуваадаг.

- (i) **Богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын багц (бэлэн мөнгөний удирдлага эсвэл төлбөрийн чадварын багц орно).** Энэ багцыг өр төлөх, валютын зах зээлийн үйл ажиллагааг тогтвортой байлгах зорилгоор ашигладаг. Энэ багцаас хугацаат хадгаламжууд, мөнгөний зах зээлийн хөрвөх чадвар маш өндөртэй хэрэгсэлүүд (вексель гэх мэт богино хугацаат өрийн бичгүүд), нэг долоо хоногоос 12 сарын хугацаатай үнэт цаасууд, бараанууд (мөнгөжсөн алт гэх мэт)-д хөрөнгө оруулалт хийдэг.
- (ii) **Урт хугацаат хөрөнгө оруулалтын багц.** Дунд ба урт хугацаат, хөрвөх чадвар маш өндөртэй хэрэгсэлүүд (Засгийн газрын бонд ба үнэт цаас)-д хөрөнгө оруулдаг.

Хөрөнгө оруулалтын хороо нь гадаад валютын багцын хязгаарыг санал болгодог.

МОНГОЛ БАНК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА - 2010 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)

Доорх хүснэгтэд 2010 болон 2009 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн өр төлбөрүүдийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүргүүд дээр үндэслэн харууллаа. Эдгээр өр төлбөрийн хүлээгдэж буй дуусгавар хугацааг Тодруулга 33 "Хөрөнгө, өр төлбөрийн хугацааны шинжилгээ"-ээс харна уу. Урьдчилан мэдэгдсэний үндсэн дээр төлөгдөх ёстой өр төлбөрийн хувьд уг мэдэгдэл тэр даруй ирсэн гэж тооцов. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдлүүд дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

Санхүүгийн өр төлбөр	Хугацаагүй сая төгрөг	3-6 сар сая төгрөг	6 сараас нэг жил			5-аас дээш жил сая төгрөг	Санхүүгийн өр төлбөрийн бууруулаагүй нийт дүн сая төгрөг
			жил сая төгрөг	1-5 жил сая төгрөг	жил сая төгрөг		
2010 оны 12-р сарын 31							
Гаргасан үнэт цаас	1,106,500	-	-	-	-	-	1,106,500
Засгийн газрын байгууллагуудын хадгаламж	802,967	-	-	-	-	-	802,967
Дотоодын банкуудын хадгаламж	640,735	-	-	-	-	-	640,735
Гадаад өр төлбөр	455,318	3,420	4,412	252,032	18,052		733,234
Бусад өр төлбөр	56,898	1,006	653	2,210	3,361		64,128
Нийт	3,062,418	4,426	5,065	254,242	21,413		3,347,564
2009 оны 12-р сарын 31							
Гаргасан үнэт цаас	331,000	65,000	-	-	-	-	396,000
Засгийн газрын байгууллагуудын хадгаламж	698,227	-	-	-	-	-	698,227
Дотоодын банкуудын хадгаламж	541,644	-	-	-	-	-	541,644
Гадаад өр төлбөр	450,846	3,903	4,880	268,522	22,959		751,110
Бусад өр төлбөр	40,493	1,780	1,237	481	-		43,991
Нийт	2,062,210	70,683	6,117	269,003	22,959		2,430,972

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.4 Зах зээлийн эрсдэл

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь хүүний түвшин, валютын ханш гэх мэт зах зээлийн хувьсагчуудын өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн урсгал хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Банк нь эрсдэлийн энэ элементийг мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан удирдаж, хянадаг. Гадаад валютын төвлөрлийг эс тооцвол Банкинд ноцтой, зах зээлийн эрсдэлийн төвлөрөл байхгүй байна.

Хүүний түвшний эрсдэл

Хүүний түвшний эрсдэл нь хүүний түвшний өөрчлөлт нь ирээдүйн мөнгөн урсгал эсвэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнэд нөлөөлж болох боломжоос үүсдэг. Банкны хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийн ихэнхи нь тогтмол хүүтэй. Стратегийн стандартуудыг бий болгох үйл явцын үед Банк нь хүүний түвшний эрсдэлд өртөх өртөлтийг хязгаарлахын тулд гадаад нөөцийн багцын үргэлжлэх хугацаанд тавигдах шаардлагуудыг тогтоож өгдөг. Үргэлжлэх хугацааны шаардлагуудыг өдөр бүр биелүүлж байх ёстой.

Дараахь хүснэгтэд Банкны өөрийн хөрөнгийн хүүний хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд (бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед) үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Өөрийн хөрөнгийн мэдрэмжийг тогтмол хүүтэй борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг жилийн эцэст хүүний түвшний өөрчлөлтийн нөлөөтэй уялдуулан дахин үнэлэх замаар тооцоолно.

Валют	Суурь онооны өөрчлөлт	Цэвэр өөрийн хөрөнгийн сая төгрөг
2010 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар		
АНУ-ын доллар	+50	(829)
Евро	+50	(68)
Евро	-25	34
2009 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар		
АНУ-ын доллар	+50	(279)
АНУ-ын доллар	-	-
Евро	+50	(49)
Евро	-25	25

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Валютын эрсдэл

Валютын эрсдэл гэж санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэнэ нь валютын ханшийн өөрчлөлтийн улмаас хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Зөвлөл гадаад валютын позицууд дээр хязгаар тогтоож өгдөг. Позицууд нь тогтоосон хязгаар дотор байгаа эсэхийг баталгаажуулах үүднээс позицуудыг өдөр бүр хянаж, шинжилж байдаг.

Доорх хүснэгтээр Банкны арилжааны бус зориулалттай зөвхөн мөнгөөр төлөгдөх хөрөнгө, өр төлбөр болон тэдгээрийн мөнгөн урсгалын таамаглалын хувьд 2009 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаарх валютын ханшны эрсдэлд өртөх байдлыг үзүүллээ. Орлогын тайлангийн бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байхад (валютын ханшинд мэдрэмтгий мөнгөөр илэрхийлэгдэх хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бодит үнэ цэнийн улмаас) валютын ханш өөрчлөлтийн Монгол төгрөгт үзүүлэх нөлөөллийг уг шинжилгээгээр тооцдог. Хүснэгт дэх сөрөг дүн нь орлогын тайлан дахь боломжит цэвэр бууралтыг илэрхийлэх бол эерэг дүн нь боломжит өсөлтийг илэрхийлнэ.

Валют	Валютын ханшийн өөрчлөлт (%)	Татварын өмнөх ашигт үзүүлэх	Валютын ханшийн өөрчлөлт (%)	Татварын өмнөх ашигт үзүүлэх
	2010	2010 сая төгрөг	2009	2009 сая төгрөг
АНУ-ын доллар	+2.00	44,271	+2.00	15,785
АНУ-ын доллар	-5.00	(110,676)	-5.00	(39,463)
Евро	+5.00	15,996	+5.00	10,433
Евро	-2.00	(6,398)	-2.00	(4,173)
Швейцарийн франк	+5.00	1,576	+5.00	33
Швейцарийн франк	-5.00	(1,576)	-5.00	(33)
Английн фунт	+5.00	2,374	+5.00	1,873
Английн фунт	-5.00	(2,374)	-5.00	(1,873)
Японы иен	+5.00	434	+5.00	1,666
Японы иен	-5.00	(434)	-5.00	(1,666)
Алт	+5.00	5,752	+5.00	2,368
Алт	-5.00	(5,752)	-5.00	(2,368)

35. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

35.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Урьдчилан төлөлтийн эрсдэл

Банк нь худалдааны зорилгоор зээл, урьдчилгааг олгодоггүй учраас Банкинд урьдчилан төлөлтийн эрсдэл байдаггүй.

35.5 Үйл ажиллагааны эрсдэл

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь системийн доголдол, хувь хүний санамсаргүй болон санаатай үйлдэл болон бусад гадаад хүчин зүйлүүдийн улмаас Банк алдагдалд орж болох эрсдэл юм. Хяналт ажиллахгүй байх үед үйл ажиллагааны эрсдэл нь нэр хүнд унах, хуулийн болон зохицуулалтын асуудалд орох, улмаар санхүүгийн алдагдалд ороход ч хүргэж болно. Банк хэдийгээр үйл ажиллагааны эрсдэлийг бүрэн арилгах бололцоогүй ч хяналт, мониторинг сайжруулах замаар энэ төрлийн эрсдэлийг удирдаж болно. Хяналтад ажил үүргийн хуваарь, системд нэвтрэх, батлах, тулган баталгаажуулах журмууд, боловсон хүчний боловсрол, тасралтгүй сургалт, үнэлгээний үйл явцууд багтана. Мөн дотоод аудиторын ажлыг ашиглах явдал орно.

Гадаад нөөцийн үйл ажиллагааны эрсдэлийг удирдахын тулд үйл ажиллагааны бүх горимуудыг сайн баримтжуулах ёстой. Гадаад нөөцийн үйл ажиллагааны горимуудыг "Валютын арилжаа явуулах заавар"-ын дагуу явуулна. Энэ зааврын гол зорилго нь нөөцийн удирдлагад оролцож байгаа бүтцийн нэгжүүд болон ажиллагсдад тавигдах шаардлага, тэдгээрийн үүргийг "Гадаад валютын нөөцийн удирдлагын зохицуулалт"-д заасны дагуу тодорхойлох, тодорхой нэг үйл ажиллагаануудыг өөр өөр ажилчдад хариуцуулах, талууд нэг нэгнээ хянах боломжтой болгох, аливаа нэг үйл ажиллагааны ба гүйлгээний эрсдэлийг хязгаарлах зэрэг байна. Энэ зааврыг өдөр тутмын гүйлгээнүүдийг зөвшөөрөх, гүйцэтгэх, хянахад ашиглана.

36. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг мөн Англи хэл дээр бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувиудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувийг дагах болно.